

TRANSILVANI'A.

Fóia Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu.

Acésta fóia ese câte 2 cóle pe luna si costa 3 florini val. austr., pentru cei ce nu sunt membrii asociatiunei.
Pentru strainatate 9 franci (lei noi) cu porto postei.

Abonamentul se face numai pe câte 1 anu intregu.
Se abonédia la Comitétulu Asociatiunei in Sibiu, séu prin posta séu prin domni colectori.

Sumariu: Sciri de doliu si pentru membrii Asociatiunei transilvane. — Baronulu Samuil Bruckenthal. — Tractatu de Igien'a publica si de Politi'a sanitara. — Romàni din muntii apuseni. — O cestiune ardietóre. — Procesu verbalu luat in siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romana si cultur'a poporului romanu, ținuta in 15 Februariu n. 1889. — Reuniunea femeiloru romàne din Sibiu. — Multiamita publica — Consemnarea contribuiriilor colectate prin dl Partenie Cosm'a dela 1 Iuliu până la 31 Decembre 1888 in favorulu scólei civile de fete cu internatu a „Asociatiunei transilvane“ in sum'a totala de 1088 fl. 11 cr. v. a. cari s'au adausu la colect'a anterióra. (Urmare din Nr. 3—4). — Bibliografia.

Sciri de doliu si pentru membrii Asociatiunei transilvane.

Prea Sânti'a S'a àntàiuulu episcopu romànu gr. or. alu diecesei Cansebesiului **Ioanu Popasu**, membru alu casei magnatiloru tierii, membru fundatoru alu Asociatiunei transilvane pentru literatur'a si cultur'a poporului romanu, intemeietorulu reuniunei invetiatoriloru dela scóele confesionale gr. or. romane din dieces'a Caransebesiului etc., prevediutu cu sfintele taine a incheiatu viati'a s'a devotata bisericii, natiunii si patriei sale Dumineca in 5/17 Februarie 1889 la 2 óre dimineti'a dupa unu morbu numitu bronchitis scurtu de 4 dile in alu 81-lea anu alu laborióssei sale vieti.

Consistoriulu eparchialu cu cea mai adènca durere aduce la cunoscintia publica acésta trista intemplanare.

Remasitiele pamentesci ale marelui Apostolu alu bisericeii si neobositulu lucratoriu pe terenulu instructiunei poporului s'au asiediatu spre vecinica odihna in biserice'a sfintului Ioanu din cimiteriulu gr. or. alu Caransebesiului, Marti in 7/19 Februarie a. c. la órele 2 d. a. celebrându-se mai nainte s. liturgie la órele 9 a. m. in biserice'a catedrala din locu.

Parastasulu s'a celebratu Dumineca in 12/24 Februarie a. c. la 10 óre a. m. in biserice'a catedrala.

Oh! cine din noi nu va deplànge astadi acésta perdere grea!

Caransebesiu, in 5/17 Februarie 1889.

Consistoriulu eparchialu.

Pentrucá si posteritatea se afle in ce modu, cu ce pietate si recunoscintia au celebratu membrii diecesei de Caransebesiu inmormentarea celui de àntàiu episcopu

alu seu diecesanu, lasamu se urmedie alte doue acte oficiali emanate cu acea ocaziune:

Program'a inmormentarii Prea Sântiei Sale a Domnului Episcopu Ioanu Popasu in diu'a de 7 Februarie 1889 st. v.

1. Presiedintele Consistoriului insoçitu de membrii consistoriali intimpina la gara pe Prea Sânti'a S'a Domnulu episcopu alu Aradului la sosirea trenulu de diminetia si 'lu conduce la resiedintia, unde se voru incepe ceremoniile funebrele inainte de 9 óre a. m. in sunetulu clopoteloru.

2. La 9 óre a. m. conductulu funebralu va plecá dela resiedinti'a episcopésca inaintându până la biserice'a catedrala, facèndu 3 stari: 1. La crucea mare din piati'a principala, 2. La institutulu teologic-pedagogicu 3. La crucea din strad'a bisericeii.

3. Ordinea conductulu funebralu:

a) Conductulu 'lu deschide tinerimea dela scóele elementare din locu (fetele apoi copiii) formându cu membrii societati pompieriloru din Caransebesiu doue rânduri paralele (spalir) in frunte cu crucea mare si praporii. Pompierii voru purta faclii.

b) Corpulu purtatoriloru de cununi designati de càtra tinerimea instituteloru, ori de càtra corporatiuni pentru purtarea cununeloru.

c) Copiii in stihare cu sfesnice, ripiçi, cruce si praporu.

d) Càntaretii: Tinerimea Institutulu pedagogicu si teologicu urmata de corulu societati romane de càntari si musica din Caransebesiu.

e) Preotii afara de functiune cu insignii de doliu.

f) Pontificantele precedatu de diaconu si preotii functionatori, imbracati in ornate bisericesci.

g) Dupa preotimea functionatóre urmédia sicriulu purtatu de optu preoti imbracati in ornatele bisericesci.

Înainte sicriului trei preoți purtându crucea defunctului, mitra, cărjia, encolpionulu. Alătura cu preoții funcționatori și cu sicriulu se postedia în spăliu cei ce pörta masialele și faciile.

h) După sicriu urmédia rudeniile, membrii Consistoriului și ai sinodului eparchialu.

i) Delegații dieceselor sorori.

l) Reprezentanții autoritatilor civile și militare.

m) Deputațiunile protopresbiteratelor și ale comunelor bisericesci, alte corporațiuni și poporulu.

4. După depunerea sicriului în biseric'a catedrala, se va celebra sânta liturgie.

5. La 2 öre d. a. se va face serviciulu înmormentării în biseric'a catedrala.

6. Sicriulu se va transportá apoi cu conductulu în ordinea de mai înainte până la biseric'a sântului Ioanu din cimiteriu (1 stare la cruce).

7. După serviciulu asiediariei în mormentu se va depune sicriulu în mormentu provisoriu sapatu în mijloculu bisericii.

Caransebesiu, în 6 Februarie 1889.

Consistoriulu eparchialu.

Nr. 97/B. 1889.

Freă On. Parinți protopresbiteri și administratori protopresbiterali, Onorata preotime eparchiala, iubitu poporu credinciosu alu diecesei gr. or. române a Caransebesiului.

Biseric'a și natiunea româna, în deosebi dieces'a noastră de Dumnedieu scutita au înduratu o greă perdere. — Bunulu și prea iubitulu ei archipastoriu **Ioanu Popasu** nu se mai afla între cei vii.

Unu morbu scurtu, dar förte acutu a tăiatu firulu unei vieti pline de fapte maretie adi diminétia la 2 öre în alu 81 anu alu vârstei, după o lucrare de preste 50 de ani la altariulu bisericii și alu natiunei, în alu 24 anu alu conducerii prea blânde de archiereu. Cine va putea se descrie în tóte amênuntele meritele acestui barbatu, carele ne fű trimisu de Provedinti'a dumnedieșca cá unu mântuitoriu? Cine va puté se descrie cáta barbatie, cáta abnegațiune a trebuitu sè aiba acestu barbatu alu provedintiei, cându la ocuparea scaunului episcopescu n'a gasitu decâtu numai nisce ruine? Cine va puté se enumere faptele lui sèvèrsite pe terenulu culturalu, nationalu și bisericescu? Elu a fostu Mesia poporului românescu din dieces'a acésta, care fusese apasatu, asupritu din multe parti. *Elu a fostu pastoriulu celu bunu, carele 'și pune sufletulu seu pentru oile sale.* — Elu a cautatu se adune turm'a cea imprăstiata de vitregimea timpuriloru.

Dar neobositu cum erá, a cautatu s'ö asigure și pentru viitoriu prin diferite mesuri, ce mintea s'a înalta, inim'a s'a nobila, esperinti'a s'á förte bogata i le dadea la îndemâna.

Si cându Preabunulu Dumnedieu l'a luatü din mijloculu nostru, noi nu putemu se uitamu pe acel'a carele cu dreptu cuvèntu a pututu dice despre sine: *lupta buna m'amu luptatu, cursulu amu sfîrsitu, credinti'a amu pastratu, și acuma asteptu cunun'a dreptatii, care mi-o va dá Domnulu judecatoriulu celu dreptu!* (II. Tim. 4. 7. 8.)

Aceste ne impunü noue celoru ce am gustatu timpü îndelungatu din fructele bunatatiei preavrednicului și bunului Archiereu și Parinte, cá cu aceiasi iubire cu care ne-a iubitü elu se-lu iubimu și noi; veniti cu totii sè deplângemu mörtea acestui raru barbatu. Se-i aratamu din apropiere și din departare cá scumpa ne-a fostu viéti'a lui și cá multu amu fi mai doritu, se'lu avemu înca în mijloculu nostru.

De aceea Consistoriulu eparchialu spre a-si aretá adença durere pentru perderea acestui scumpu tesauru alu bisericii și natiunei române ordinéza:

1. În tóte bisericile din diecesa sè se traga clopotele 9 dile dela primirea acestui circulariu și adeca de 3 ori pe fie-care di.

2. Pe bisericile și edificiile scóloru nóstre sè se puna stégu negru.

3. În tóte bisericile sè se savèrsiéșca Dumineca în 12/24 Fauru a. c. parastasu pentru odihn'a adormitului întru Domnulu, la care parastasu după tragerea clopotelorü va asistá clerulu și poporulu credinciosu.

4. Parastasulu acesta sè se repetiéșca în diua cându va fi unu anu dela repausarea venerabilului adormitü adeca în 5/17 Fauru 1890.

5. Pâna la întregirea conformu Statutului organicu a veduvitei catedre episcopesci sè voru cetí la tóte ss. liturgii ecteniile mortiloru: „*pentru odihn'a sufletului reposatului servului lui Dumnedieu archiereului nostru Ioanu*“, éra scaunulu archiereescu sè se tie în întregu acelu restimpü acoperitü cu vèlu negru.

6. În loculu Archiereului nostru în ecteniile pentru cei vii se va pomení: *Inaltu Prea Sânti'a Sa Mitropolitulu Mironu.*

Astfelu Onorata Preotime, și iubitu poporu! sè serbati aducerea aminte a acestui mare archiereu rugându pre Domnulu cá „*sa asieze sufletulu lui în locu de odihna, în locu de verdétia de unde a fugitü tóta scârb'a, întristarea și suspinarea*“; éra pre noi sè ne lumineze, întaréșca și în viitoru cu darulu seu celu prea înaltu.

Totodata se aduce la cunoscintia Onoratei Preotimi și a credinciosului poporu, cá Consistoriulu eparchialu în puterea dispositiuniloru Statutului organicu §§. 98, 118 alinea 2, a luatü cărm'a diecesei și va conduce afacerile bisericesci, scolastice și fundationale subu presidiulu asesorului ordinaru consistorialu mai batrènu din senatulu bisericescu *Filaretu Musta*, protosinghelu episcopescu, care va subscrie tóte actele consistoriale; dreptu

aceea tóte hãrtille oficiale si private au a se indreptã cãtrã consistoriu si presidiu.

Caransebesiu, din siedinti'a plenara a consistoriului eparchialu ținuta la 5 Fauru 1889.

Consistoriulu eparchialu

Filaretu Musta m. p.,
presedintele consistoriului.

Ioanu Gall, parochu ort. orient. in Abrudsat, protopresbiteru alu tractului Abrudului, asesoru consistorialu, deputatu la congresulu nationalu-bisericescu in Sibiu, etc. etc., dupa unu serviciu conscientiosu de 20 ani cã protopresbiter, si plinu de activitate pe terenulu bisericescu, scolariu si nationalu, in alu 53-lea anu alu etatii, si alu 28-lea alu fericitei sale casatorii, in urm'a unui morbu greu de inima, in 26 Ianuarie la 9 óre diminėti'a, fiindu inpartasitu cu SS. Taine, si-a datu nobilulu sufletu in mánile Creatorului.

Remasitiile pamentesci ale scumpului si neuitatului reposatu s'au asediatu Dumineca in 29 Ianuarie st. v. a. c. in cimiteriulu dela biseric'a ortodocsa-orientala din Abrudsatu spre repausu eternu.

Cuprinsi de adãncã durere aducemu acãsta durerósã si trista scire la cunoscinti'a tuturoru consàngeniloru, amiciloru si cunoscutiloru reposatului in Domnulu.

Abrudsatu, 26 Ianuarie st. v. 1889.

Ana Gall nasc. *Popoviciu*, sotia. *Ana* marit. *Furdui* si *Ioanu Gall*, gimnasistu fii. *Carolin'a Gall*, veduva protopopésã mama. *Dr. Iosifu Gall*, membru in casa magnatiloru din Budapesta, *Iulia* marit. *Ranta* si *Nicolau Gall*, frati. *Romulu Furdui*, protopresb. ginere. *Ioanu Furdui*, nepot. *Ecaterin'a Gall*, *Vasilii Ranta*, jude reg. *Iosefa Ciur'a*, *Elena Damianu*, *Alexandru Ciur'a*, parochu greco-cath. cumnati.

Baronulu Samuili Bruckenthal.

Fostulu odinióra gubernatoru alu Transilvaniei br. Samuili Bruckenthal este o persónã istorica din cele mai celebre in acãsta tiéra. Prin acestu patriotu sasu si prin a sa influentia valorósã la curtea imperiala s'au petrecutu multe lucruri mari in patri'a nóstrã, dintre care nu puçine se reducu deã dreptulu la poporulu nostru român, unele binefacátore, altele rele si fatali. Judecat'a lumii despre ómenii mari ajunsi in positiuni si ranguri inalte differe fórte multu chãru si mai tardiu dupa mórtea lor; unii sciu se'i vorbésca numai de reu, altii se'i inaltie pãna la nuori cu laudele lor si sunt prea puçini aceia, cari cërca a se informa cãtu se póte mai exactu si a'si formã judecata drépta. Totu asia s'a intemplatu si cu Samuili Bruckenthal; ungurimea pãna in dio'a de astadi scie numai se'lu defaime; din contra sasii, 'i facu apotheosa la tóta ocasiunea. Ar fi timpu cã se ne intrebãmu si noi romanii ce scimu despre activitatea gubernatorului Bruckenthal din dilele betraniloru nostri. In schitiarea evenimenteloru din domni'a Mariei Teresiei

intimpinãmu de cãteva ori numele lui; este bine cã se'i facemu cunoscintia mai de aprópe cu atãtu mai virtosu, cã inaltiare sa neasteptata la rangulu celu mai inaltu din conditiune de burgesu intr'unu vécu strictu feudal, preste o aristocratiã din cele mai trufasie, face adeverata epoca in istori'a patriei nóstre, éra caderea sa inca este destulu de instructiva

Numele véchiu si genuinu de familia alu lui Bruckenthal a fostu Breckner, familia sasascã din orasielulu neinsemnatu Nocrich, nemtiesce Leschkirch, unde tata-seu Michailu Breckner a fostu notariu de districtu, éra mam'a lui fic'a consiliariulu gubernialu Heydendorf, carele dorindu cã se deã ginerelui seu védia mai mare, 'i cãstigase diplom'a de nobilitate cu predicatulu de Bruckenthal (Valea Podului) si asia din Breckner se factu Bruckenthal. Intre cei 6 prunci ai lui Breckner acestu Samuili s'a nascutu in 26 Iuliu 1721. Védiendu tata-seu cã prunculu e dela natura fórte desteptu si cã póte sè se aléga unu functionariu bunu din cãtu, l'a datu la Clusiu in scólele unitarianiloru cã se invetie si limb'a magiara; acolo inse fiindu reu vediutu si batjocorit de cãtrã conscolarii sei, erã si silitu se petréca in mare necuratiã, si plinu de insecte polipe. De acolo parintii l'au asediatu la scólele sasesci din Sibiu sub ingrijirea cumnatu-seu a rectorului Michailu Soterius, care erã unu prea bunu latinistu intre compatriotii sei. Aici ascultase Samuili pre lãnga alte sciintie, si unele parti din filosofia si tractate historice. Dupace terminã in colegiulu ev.-luteranu de aici si unu cursu prea macru de drepturi la M.-Osiorheiu, junele Breckner acuma Bruckenthal fũ aplicatu prin mijlocirea mosiu-seu cã practicantu la gubernu in cancelari'a consiliariulu br. Gabrielu Alvinczi, care trecea in dilele sale de omu fórte laboriosu. Sub conducerea acestuia junele invatiã si mai bine limb'a magiara, éra in limb'a latina s'a deprinsu la stilu ce se dicea curialu si diplomaticu, adeca celu adoptatu si usitatu din vécuri in purtarea afaceriloru tiei. Intr'aceã murind tata-seu si muma-sa, junele Samuili prefacũ partea sa de hereditate in o suma frumósã de bani, apoi dupa doi ani esindu din serviciu a mersu in Germani'a la universitatea din Lipsi'a, sau dupa altii la cea din Halle; destulu cã Samuil Bruckenthal a studiatu si la universitati germane. In aceiasi ani elu a facutu si cunoscintia cu multi ómeni mari; in Berlinu avũ audientia si la regele Fridericu, si fiindcã junele sasu ardeleanu erã omu frumosu, inaltu si bine crescutu asia cum placea lui Fridericu, acelu monarchu voi se'i deã o compania intr'unu regimentu; elu inse multiamí dicèndu cã se ține obligatu a servi numai in patri'a sa. Aprópe doi ani cãtu a statu in Germani'a si puçinu in Vien'a s'a facutu si membru intru o loja de murari liberi, la care participau aristocrati si functionari de rang inaltu, ambasadori si ministrii, a caroru cunoscintia mai târdiu 'ia folositu fórte multu in carier'a sa.

Dupace s'a intorsu la Sibiu, Samuil Bruckenthal acum'a cu prea puçinu restu de avere a primitu la municipiulu de aici o functiune subordinata, óresi-cum cã din gratia. Intr'aceã cunoscute fiindu calitatile lui atãtu

fisice câtu si spirituali, familiile patriciane care avéu fete de maritatu se incercau care de care cá se'lu faca ginere, mai virtosu famili'a comitetului sasescu Simionu Bausnern si a primariului Klockner au rivalizatu mai tare pentru elu. Junele s'a decisu pentrn fiic'a unica a lui Klockner, cu care s'a si cununatu in Oct. 1745; dar' apoi nici di buna cu cealalta familia nu a mai avutu, éra la inaintarea sa i se punea pedeci diverse de càtra biurocratii din Sibiiu. Unu omu tineru, seriosu, amblatu si pațitu scie se'si ajute. Bruckenthal aflase cà imperatulu Franciscu I. barbatulu Mariei Teresiei erá passionatu pentru numismatica. In acea epoca archeologi'a si cu ea numismatic'a erá o sciintia necunoscuta in Transilvani'a; monete si medalii mai virtosu romane se aflau in tóte partile o multime si in salbele femeiloru române. Primariulu avea si elu o mica colectiune numismatica; mai adunase si ginere-seu câteva.

In acelea dile natiunea sasasca ceruse mai de multe-ori, cá in gubernulu tiei se fia si unu secretariu sasu cá referente, dupace magiarii au doi. Aristocrati'a maghiara respingea pretensiunea sasasca. In acea stare a lucrului S. Bruckenthal nu'si amaresce dilele la municipiu, ci luandu cu sine mic'a colectiune numismatica pléca la Vien'a; ajunsu acolo i se dà audientia la imperatulu Franciscu, unde elu se presenta cá diletantu in numismatica si offere Maj. Sale colectiunea sa. Imperatului 'i place de omulu tineru; este admisu in audientia la imperatés'a, carei inca'i placù de purtarea lui. Bruckenthal preparatu bine de acasa, substerne si rugamintea natiunei sale pentru secretariatulu gubernialu. Imperatés'a resólve rugarea sasiloru dupa dorinti'a loru, denumesce totodata secretariu gubernialu sasu pe acelasi Samuilu Bruckenthal cu decretu din 18 Ian. 1754. Saritura frumósa acésta in etate nici de 33 de ani, inse si pacalitura pentru toti rivalii sei. Din acelu anu lui S. Bruckenthal i se deschise cale larga la tóte functiunile principali din acésta tíera, in rivalitate si lupta de aci inainte nu atátu cu paricianii din natiunea sa, câtu mai virtosu cu cele mai multe familii din aristocrati'a feudala, câte pretindéu si isi arogau unu dreptu de hereditate la totu ce se numesce intru o tíera functiune inalta, demnitate, distinctiune cu venituri grase.

Cá secretariu la gubernu Bruckenthal avea o sfera larga de activitate. Intr'aceea murindu sócru-seu, a càrui unic'a fíca erá nevast'a lui Bruckenthal, tóta averea considerabila a familiei Klockner trecù in proprietatea lui.

In Maiu anulu 1759 Natiunea sasasca incurcata multu in afacerile sale finantiale si strimtorata de càtra o comisiune a curtii imperiale condusa de br. Seeberg, a trimisu pe Bruckenthal la Vien'a cu plenipotentia de o luca in favórea natiunei sale. Elu a si mijlocitu o resolutiune fórté favorabila. Cu acea ocaziune a oferitu Bruckenthal imperatesei Mariei Teresiei unu imprumutu de 200,000 fl. din partea natiunei sasesci cu conditiune, cá acesteia se i se dea in usufructu pe 99 de ani tóte intinsele dominii fiscali, câte se aflau in districtulu Fagarasiului. Operatiuni de acesteia finantiale se numiau in

legile acestei tieri luare in posesiune „per inscriptionem“. Natiunei nu numai 'i lipsia acelu capitalu, dara mai erá si datóre fórté multu; cu tóte acesteia tégulu s'a inchieiatu, càci sasii in prevederea unui càstigu minunatu din esplotarea in 99 de ani a unui districtu frumosu au aflatu usioru creditoru, dela cari a pututu imprumuta sum'a ceruta. In Februaru 1760 Br. fù trimisu din nou la Vien'a in alte afaceri insemnate nationali. pe care tóte densulu le càstigà dupa dorinti'a natiunei, care apoi in semnu de recunoscintia l'au alesu in Nov. 1761 comite alu seu; imperatés'a inse care avuse altu planu cu Br., nu l'a confirmatu in acea demnitate, ci cu decretu din 11 Ianuaru 1762 'lu denumí consiliariu si cancelariu in gubernulu tiei. Bruckenthal fùsesse recomandatulu la acea functiune inportanta si de càtra generalulu Br. Buccov, care erá trimisu inadinsu pentru doue scopuri mari, innadusirea cu ori-ce pretiu a certeloru confessionali dintre romani si infintiarea regimenteloru de militia granitiera, la care Bruckenthal a si ajutatulu pe acelu generalu cu mare zelu, inse si cu prudentia, cu tactu singularu si cu aparare de aprópe a intereseloru natiunei sale sasesci, din care nici o comuna nu a fostu militarisata, decátu numai comune romanesci; s'au deschisu inse junimei sasesci cale frumósa si larga la charge de oficiari in regimentele romanesci.

Cu diplom'a din 1 Mart. 1762 imperatés'a investí pe Bruckenthal, pe nevasta si pe descendenti cu titlu si rangulu de baronatu; 'lu si numí comissariu la realisarea planului de militarizare alaturea cu Buccov. Acea misiune inmultí pe adversarii lui Bruckenthal din partid'a aristocratica, care cu prea puține esceptiuni se opunea cu taria la militarizarea celoru doue popóra, romani si secui; dara mai virtosu armarea romaniloru erá judecata chiaru si de càtra unii sasi cá calcare a constitutiunei, a legiloru fundamentali, cá unu actu alu tradarei, de tíera. Denuntiarile la Vien'a in contr'a lui Buccov si Bruckenthal nu mai incetau, cá si cum tíer'a intréga s'ar afla in flacari, din care cauza ambii acesti barbati au fostu chiepati in Maiu 1763 la Vien'a, unde ei s'au sciutu desculpa si totodata a demasca tóta intrig'a magnatiloru asia, in câtu Buccov fù trimisu din nou la Sibiiu cu missiune de a termina conformu planului de mai inainte cu mililarizarea preste totu. Bruckenthal fù reținutu in Vien'a, pentru-cá se dea esplicatiunile necesarie la raporturile lui Buccov. se si ajute la regularea din nou a impositeloru directe.

Buccov si Bruckenthal simpatizau asia de multu, in câtu generalulu mergea mai in tóte dilele la noulu seu amicu, si familiaritatea loru a mersu asia departe, in câtu dupa marturisirea contimpuranului loru, a fostului consiliariu Mich. Conrad Heydendorf, castelulu dela comun'a Avrigu l'a facutu Buccov lui Bruckenthal. De unde va fi luatulu Buccov capitalulu pentru unu edificiu asia frumosu, nu spune nici-unu chronicariu. Totu ajutatulu de Buccov a trantitu Bruckenthal pre cancelariulu de curte com. Gabr. Bethlen, care intr'una de dile infruntase pe Br., càci nu se acomodéza ideiloru si planuriloru lui, la care Br. 'i raspunse: Dumneata cugeti

asia precum este emblem'a familiei Dtale, care este sierpele incolacitu, éra cugetele mele cauta dreptu înainte.

Preste puçinu Br. fú denumitu directoru alu cancelariei transilvane. Elu isi càstigase chiaru si in Vien'a auctoritate mare, éra in Transilvani'a se temeau toti de elu cá de unulu carele avèndu mare trecere la curte, póte pe ori-cine inaltia sau umilí. Cu unu consiliariu Izdenzi Br. se avea fórte reu, încàtu acesti doi ómeni cercau la tóta ocasiunea se'si faca reu unulu altuia.

Transpunerea dominiilor Fagarasiului se traganase pàna in 1765, in care anu imperatés'a facú pe Br. si cavaleru alu ordinului S. Stefanu. Totu atunci la rugarea lui a emanatu diplom'a, cu care principatulu Transilvaniei fú inaltiatu la rangul de mare principatu preste voi'a aristocratiei, care cocea cu totul alte planuri. Si cá curiositate vomu atinge totu acilea, cà in fine se ingretiosiasè si imperatés'a de atâtea processe de strigoi; deci totu la rugarea lui Br. s'a datu ordinu dela curte, cá tóte processele de strigoi se fia submise spre revisiune la curte, înainte de a arde sau cufunda pe fiintie cu totul innocente in vre-unu lacu. Pe acestu gradu rusinatoriu alu culturai intelectuale mai stetea class'a aristocratica si patriciana a tieriei inca si in a. 1765! Sub Carolu VI pàna si ómeni cá generalulu Königsegg crediusera in strigoi si denuntiase pe romani la curte, cà intre ei se afla multime de farmecatori, cari facu multu reu sasiloru prin farmecele loru. Chiaru si dintre popii catholici si protestanti se afflau destui nauci, caroru nu le erá rusine a crede in nimicuri si fantasii de acestea, pàna cànd abia dupa càtiva ani a fost cassate si apoi interdise tóte processele de strigoi si de farmece; acelea inse n'au pututu fi exterminate din fantasi'a multora nici pàna in dio'a de astadi.

Bruckenthal lucrase in Vien'a si pentru infintierea unei universitati de sciintie in Sibiu. Se intielege cà acelu institutu erá se aiba caracteru latino-germanu. De asemenea universitate a tieriei s'aru fi pututu folosi si romanii. Dara episcopulu rom. catholicu br. Ios. Bajtai s'a oppusu cu tóta puterea la realisarea unui planu atátu de maretu; argumentele episcopului erau religióse si nationali magiare.

Intre acestea Br. se inaltia mereu din o demnitate in alt'a. In Ian. 1768 Br. fú numitu presedente la cancelari'a transilvana din Vien'a; totu atunci inse fu trimisu la Sibiu, cá in societate cu noulu comandante com. O'Donnel se reguledie din nou unele defecte in organismulu inca tinerului institutu de granitari, se mai si inchieie noulu operatu de contributiune, se'lu si puna in lucrare, ceea ce s'a si facutu pàna in 1770.

Imperatés'a ne mai avèndu incredere in nici-unu magnatu din tíera, trimite in 1771 gubernatoru éراسi pe unu generalu com. Ios. Auersperg, care inse necunoschènd nici legile tieriei nici pe popórale ei, o ducea reu cu administratiunea, din care cauza vení si Br. in conflicte cu elu. Cért'a loru ajunse la curte. Imperatés'a revocà in 1774 pe Auersperg, denumí pe Brucken-

thal dintru inceputu numai presedente alu gubernului, éra apoi cu autografu din 16 Iuliu 1777 Samuil Bruckenthal fu denumitu de Gubernatoru alu tieriei si in 12 Novembre instalatu cu mare pompa.

Imperatés'a pusese noului gubernatoru urmatórele conditiuni demne de tóta atentiunea posteritatii si anume: 1) Se sustina, se favoredie religiunea catholica. 2) Reformarea in bine a legiloru acestei tieri. 3) Tractarea humana si drépta a tuturoru supusiloru. 4) Se stea cu deadinsulu pentru regularea urbariala, adeca a raporturiloru dintre domni si iobagime, care devenise sclava intru tóta puterea cuvèntului. 5) Complinierea conscriptiunei militare, pe care éراسi aristocrati'a nu o voiá. 6) Se affle unu metodu mai siguru pentru inaintarea informatiuniloru guberniali la Curte, pentrucá nici se ajunga tardiu nici se cuprinda sciri false.

Daca nu aru fi mai multe alte cause cunoscute, pentru care imperatés'a dupa indelunga experientia neplacuta càtra finea vietiei sale a facutu o incercare si cu unu gubernatoru de nationalitate sasasca, acelea siese conditiuni puse lui Bruckenthal ne-ar fi de ajunsu cá se'i cunóscemu intentiunea. Conditiuñile 4 si 5 nici-unu magnatu nu ar fi voitu sau celu puçinu nu ar fi cutediatu se le ia asupra'si cá gubernatoru spre ale duce in deplinire, Bruckenthal le-a primitu si a mersu înainte cu ele. Densulu apucase a'si dá in capete multu mai înainte cu magnatii, nu numai din caus'a militarisarii romaniloru, ci si pentru operatele sale finantiali, apoi pentru càteva processe fórte periculóse intentate natiunei sasesci spre ruina ei. Cu càtiva adversari mai multi ori mai puçini, destulu cà acum fiulu notariului Breckner din Nocrich ajunsesè gubernatoru alu unui mare principatu.

Càtu mai fú in viatia imperatés'a pàna in 29 Nov. 1780 gubernatorulu Bruckenthal a statutu mare si tare. Ce e dreptu, elu s'a si adoperatu cá se faca in tóte pe voi'a imperatesei. Acum inse elu intimpinà alte obstacule sau compromissiuni chiaru din partea natiunei sale. Ceea ce se intèmpla si altoru popóra cànd se prea incedu in stéao'a loru, s'a intèmplatu si acestoru compatrioti ai nostrii. Ne spune Heydendorf, cà natiunea loru amagita si exaltata de sublim'a marime a unui barbatu din sinulu seu, s'a incrediutu orbesce in puterea si autoritatea lui, a deterioratu administratiunea, afacerile sale au venitu in disordine mare*). Las' cà denuntianti erau càti peri in capu; las' cà hotiile biurocratiei dela Bistritia, grósele abusuri dela Brasíovu, apoi disordinea intrata chiaru in administratiunea Fagarasiului si misieliile descoperite cu ocasiunea arondareí sateloru iobagite erau in gurile tuturoru, dar apoi imperatulu Iosif II. nu venise de trei ori in acésta tíera, pentrucá sè se preumblemè fàra picu de drumu asternutu nici numai cá se se distraga cu music'a ei primitiva, ci cá se cunóscatiér'a si tóte blastematiile ómeniloru dela putere; apoi acelu monarchu nu putea fi indestulatu nici cu admini-

*) Heydendorf Archiv des Ver. 18 Band Seite 282.

stratiunea lui Bruckenthal. In fine pre când imperatul crediuse că nu mai e de suferitu, trebue se mai taie si in carne viia, atunci i s'a opusu si Bruckenthal.

Bine, isi dise imperatul, imi voiu cautá unu altu gubernatoru. Cu decretu din Februaru 1787 imperatul dete lui Bruckenthal dimissiunea motivata cu etatea lui inaintata, de si Br. avea numai 65 de ani, si denumi in loculu lui Gubernatoru pe fostulu vicecancelariu com. Georgie Banffi, unu. stranepotu alu primulu Gubernatoru G. Banffi din dilele lui Leopold, care apoi a functionatu pâna in 1822.

Bruckenthal a mai traitu 16 ani cá gubernatoru pensionatu, éra in acei ani petrecend când la Avrigu când la Sibiu, isi vedea de economi'a sa fórte intinsa si isi inavutiá mereu colectiunile sale, biblioteca, pinacoteca, numismateca si multe obiecte archeologice, din care tóte iubitorii de sciintia potu invatiá fórte multu. Dela elu a remasu si o colectiune bogata de manuscripte, din care multe sunt fórte instructive si pentru romani; acelea in se mai sunt si pâna in dio'a de astadi puçinu cercetate, sau nicidecum. Dela acelu barbatu de statu au remasu si lucrari proprie de ale sale, dintre care unele au aparutu si in tipariu, éra altele mai multe se conserva in bibliotec'a din frumosulu si solidulu palatu remasu proprietate a natiunei sasesti impreuna cu tóte celelalte colectiuni, care stau sub grija buna si se totu inmultiescu dintr'unu anu in altulu.

Gubernatorulu S. Bruckenthal a repausatu in 9 Aprile 1803 in etate de ani 81 fara heredi din cóspele sale, cá-ci unic'a fiica ce avuse ia muritu in anii prunciei; asiá tóta averea lui a trecutu la consangeni colaterali, adeca la trei nepoti dela frate-seu Michail, cari au fost Michail, Petru si Martin; éra dintre acei nepoti Michail a fost acela care figurédia cá comissariu in revolutiunea lui Horia, mai târdiu ajunge consiliariu si comite alu natiunei, cade in disgratia, e suspinsu si éra si rehabilitatu de cátra imperatul Franciscu. — In a patr'a generatiune famili'a Bruckenthal se stinge si celu din urma stranepotu Carolu in lipsa si acesta de heredi, a lasatu tóta averea sa fórte considerabila, in dominiu, in edificiu si in colectiuni prin testamentu in proprietatea natiunei sale recunoscatóre.

In cátu pentru colectiuni insusi gubernatorulu Sam. Bruckenthal lasase in testamentulu seu, cá in casu de a se stinge famili'a loru, acelea se tréca in proprietatea gimnasiulu luteranu impreuna cu o suma de 30 mii fl., din ale carei interese colectiunile se fia intregite necetatú.

Bibliotec'a Bruckenthaliana are preste 20 mii de volume si e deschisa in parte mare din anu pentru publicu. (Vedi mai pe largu Ios. Trausch Schriftsteller-Lexicon I. p. 188—197 si Heydendorf locu cit.).

Tractatu de Igien'a publica si de Politia Sanitara

de Dr. I. Felix profesoru la Universitatea din Bucuresci, membru alu Academiei române, membru Consiliulu sanitaru superioru.

Partea a dou'a bólele si bolnavii. Bucuresci, Tipografi'a Academiei române (Laboratorii români) Strad'a Coltei Nr. 12 1888. Bólele si bolnavii.

In Nrii din Februaru a. c. promiseramu a reveni la acésta publicatiune de mare valóre tocm'a acuma, când in fine omenimea européna a inceputu se intieléga si se se petrunda suprem'a inportantia a sciintiei, carei i s'a datu numele dela divinitatea ethnica Hygieia, representanta a sanetatii constante si infloritóre. Se totu scrie si vorbesce de marea necesitate a sciintieloru practice in scóle. Éta o sciintia in adeveru practica pentru scóle superiori, pentru familii si guberne. Dara se ascultamu pe auctoru celu puçinu in cele ce ne arata cá ar trebú se scimu spre a ne apará dupa putintia sanetatea si viati'a.

„Amu esitatu multu timpu a dá publicitatiei partea a dou'a a tractatulu meu de igiena publica si de politia sanitara, care forméza totdeodata o lucrare de sine statatóre, independenta de partea d'ântaiu. Ea a fostu de mai multe ori gatá a fi imprimata si in ultimulu momentu de mai multe-ori prelucrata, din caus'a insuficientiei si nesigurantiei cunoscintieloru nóstre asupra originei si transmissiunei multoru bóle, din caus'a studiiloru nóue, cari probéza inexactitatea multoru date, considerate pâna ieri cá adevveri sciintifice.

Cu o repeziciune extraordinara s'au succedatu in cei din urma 20 de ani descoperiri importante, cari au darimatu cladirile cele vechi ale Etiologiei si ale Profilaxiei, zidite pe fundamente hipotetice, si revolutiunea sciintieloru biologice, provocata de Louis Pasteur si de urmasii sei, ne impune datori'a a construi unu edificiu nou alu Igienei si alu Politiei sanitare, pe base solide, exacte, positive.

Cartea de fatia este unulu dintre cele dântaiu tractate de igiena, care se confórma cu nóu'a stare de lucruri, celu dântaiu care acórda partii epidemiologice loculu, insemnatatea si desvoltarea ce i se cuvine. Cu tóte acestea amu creditu cá nu trebue se mai asteptu cu imprimarea ei, pâna cându unii dintre igienistii straini, mai autorisati, òindu séma de jun'a sciintia bacteriologica, voru alcatuí unu sistemu nou de igiena, si voru inavuti literatur'a cu o scriere mai perfecta de cátu cea de fatia.

Rogu dar pe cetitorii, cá se primésca cartea de fatia cu aceiasi buna vointia si indulgentia, cu cáre au primitu publicatiunile mele anterióre“.

Bucuresci, Decembre 1888.

I. Felix.

Indice.

Prefati'a. — Indice. — Literatur'a. — Epidemiologi'a generala. — I. Bolnavii in fati'a administratiei publice. — II. Etiologi'a generala. — III. Microbii. — IV. Infectiu-

nea. — V. Apararea in contr'a bóleloru infectiose. — VI. Desinfectiunea. — VII. Inoculatiunea preventiva. — VIII. Isolarea bolnaviloru. — IX. Mesurile generale in contr'a epidemiiloru. — X. Carantinele. — XI. Politi'a sanitara internationala. — Epidemiologi'a speciala, — Bólele transmissibile ale omului. — XII. Pest'a. — XIII. Choler'a asiatica. — XIV. Febr'a galbena. — XV. Tifus. — XVI. Febr'a tifoida. — XVII. Febr'a recurenta. — XVIII. Varsatul. — XIX. Vaccinatiunea. — XX. Cultivarea vaccinului animalu. — XXI. Scarlatina si Pojarulu. — XXII. Tusea convulsiva. — XXIII. Difterita. — XXIV. Crupulu. — XXV. Pneumonia infectioasa. — XXVI. Meningnita cerebro-spinala epidemica. — XXVII. Parotit'a epidemica. — XXVIII. Disenteria. — XXIX. Bólele septice. — XXX. Febr'a puerperala. — XXXI. Oftalmiile contagióse. — XXXII. Tuberculos'a. — XXXIII. Scrofulosa. — XXXIV. Bólele venerice. — XXXV. Prostitutiunea. — XXXVI. Rfi'a.

Bólele animaleloru transmisibile la omu. — XXXVII. Turbarea. — XXXVIII. Dalaculu. — XXXIX. Rapciug'a. — XL. Durerea de gura si de picioare. — Cautarea bolnaviloru. — XLI. Exerciitiulu medicinei. — XLII. Mósiele. — XLIII. Exerciitiulu chirurgiei dentistice. XLIV. Exerciitiulu micei chirurgii. — XLV. Sororile de caritate. — XLVI. Ajutoriulu medicalu gratuitu. — XLVII. Spitalele. — XLVIII. Spitalele rurale. — XLIX. Isolarea bolnaviloru care suferu de bóle infectiose. — L. Spitalele de copii. — LI. Institutiile de nascere. — LII. Institutiile de alienati. — LIII. Asilele pentru bêtrâni infirmi si incurabili. — LIV. Institutiile de copii gasiti. — LV. Doicele. (Mancele). — LVI. Ambulantiile rurale. — LVII. Asilele pentru bêtivi. — LVIII. Coloniile de vacantia. — LIX. Societatile Crucei Rosie. — LX. Farmaciile. — LXI. Comerciulu cu substantie toxice Drogueriile. — LXII. Apele minerale si statiunile climatice.

Românii din muntii apuseni.

Acésta publicatiune intrata la concursu pentru unulu din premiile academiei romane, dincóce nu póte fi cunoscuta, din cauza cá ea este oprita. Care voru fi fostu motivele opririi, noi nu putem pricepe de locu, pre cându noi judecându dupa prefatiunea ce ni se comunica, nu vedemu in trens'a mai multu, decâtu unu itinerariu ethnograficu bine scrisu, asemenea altoru itinerarie publicate in alte limbi, dara nu asemenea celoru mincinoase scrise de câteva'a ori despre locuitorii acelor regiuni. Éca ce ne spune Prefatiunea.

Sa'u scrisu multe in privinti'a Muntiloru apuseni ai Fransilvaniei, inse multi din scriitori, nefacându studii serióse la fati'a locului, au atribuitu poporului munténu isce insusiri si obiceiuri cu totul streine de firea lui.

Numai din acésta necunoscintia s'a pututu nasce als'a credintia respândita prin scrieri ethnografice, cá Motii n'ia-care anu ar' avea in muntele Gaina unu fantasticu ergu de fete.

Fiindu nascutu si crescutu in acelu tînutu romanticu, ni-amu propusu se descriu cátu se póte mai esactu si mai

lamuritu traiulu, portulu, graiulu si obiceiurile Romaniiloru munteni.

In acestu scopu si in specialu pentru complectarea si chiar verificarea din nou a dateloru mele, pe care le adunasemu cându eramu acasa, m'amu asociatu cu G. Candrea, care si astadi traiesce in mijloculu Munteniloru. Totu pentru realisarea dorintiei mele amu apelatu si la alti barbati de inima esiti din sinulu poporului si cari s'au grabitu cu celu mai mare zelu a'mi trimite date si fotografii de a le sateniloru munteni.

Intre acesti domni voiu aminti pe distinsulu profesorulu dela gimnasiulu din Bradu, I. Germanu, care mi-a trimesu o multime de date relative la locuitorii de pe Crisiulu-Albu; Nicolae Florescu, proprietariu in Ighiu, I. Sântu, siefulu biroului vamalu in Sulin'a si N. Pitic, preotu in Muncelu; mi-au comunicatu multe din obiceiurile relative la casatorie. I. Hada cantoru in Ighi, mi-au trimesu o multime de vornicii. S. Ciorbea, preotu in Ponoru mi-au datu date relative la inmormentare; Iosifu Gombosiu invetiatoriu in Vidr'a de susu, mi-a trimesu frumoase povesti din tînutulu Motiloru; Petru Mihuti, invetiatoriu in Secarâmbu, mi-a datu unele date privitoare la traiulu baiesiloru;

Gerasimu Candrea, advocatu in Câmpeni, mi-a procuratu cea mai mare parte din fotografii; iar' George Tanasescu, fostu siefu de ateliere la imprimari'a statului n'a pregetatu a se insarcin'a cu ingrijirea lucrarilor tehnice ale cartii.

Imi implinescu deci, numai o sânta datorita, exprimându mentionatiloru domni cea mai adenca a mea-recunoscintia pentru binevoitorulu spriginu ce mi l'au datu si fára de care lucrarea mea ar' fi fostu cu neputintia.

In cântece, colinde, balade si povesti n'amu schimbatu absolutu nimicu. Le amu publicatu intocmai cum au fostu adunate din gur'a poporului.

Bucuresci, in Martie 1888.

Teofilu Frâncu.

I. Muntii Apuseni.

Muntii apuseni ai Transilvaniei se inaltia pe deasupra síesuriloru ungare si câmpiiloru romane, si sunt atátu de fermecatori, încátu nici fantasi'a poetica nu'si póte inchipuí altii mai frumosi si mai romantici. La média-nópte 'si reslatiesce cóm'a pâna in Curcubetamare, Biharia, mediuina intre Transilvani'a si Ungari'a, la média-di 'si lasa maretiele loru umbre pâna pe la Muresiu. La resaritu, intindiendu-se dela isvórele Somesiului caldu si Somesiului rece spre Huédinu, Gilau, Lon'a, acopere cu pólele loru albi'a Ariesiului resfatiata pe câmpi'a Turdii, iar la apusu apucându la mân'a drépta pe sub muntii Secarembului pe la Geoagiulu-de-josu, se inaltia pe la Cainelu spre isvórele Crisiuriloru de unde au plecatu.

Tînuturile acestei clasice regiuni se compunu din valea Somesiului caldu si rece, din valea Crisiului albu, din valea Ariesiului, din valea Abrudului, din valea Ampoiului si din tînutulu póleloru muntiloru de pe ter-

mulu dreptu alu Muresiului, incependu de pe la Vintiulu de susu si pâna pe la Soimusiu din josu de Dev'a. Din punctu de vedere administrativu aceste ținuturi aparținu la cinci comitate (districte), la Clusiu, la Turd'a-Ariesiu la Alb'a inferiôra, Hunedôra si Aradu, tôte cu resiedinti'a autoritatiloru josu la tiara.

Intre caile de comunicatiune amintimu drumulu mare dela Alb'a-Iuli'a pe Ampoiu in susu la Abrudu, de unde apuca in doue directiuni, un'a spre Halmagiu, Baia-de-Crisiu, Bradu, Baitia la Dev'a, iar' alta spre Câmpeni, Bistra, Ofenbaia, Salciua la Turda.

Bogatiile naturale, de pe acêsta mare intindere de mai multe miî de chilometrii patrati; sunt atâtu de multe si felurite, in câtu ajunge se constatamu, cã aurulu si argintulu de sub pamentu se intrece cu trifasiulu goronu si falniculu pinu de pe pamentu.

Intre apele minerale merita mai cu séma a fi amintite scaldatorile dela Gioagiulu-de-josu, cunoscute inca in timpul Romaniloru, cari pentru prim'a ôra au intocmitu basenurile de pétra ce se intrebuintieza de atunci si pâna astadi.

Numerulu locuitoriloru, in lips'a dateloru statistice, nu'lu putemu scî. Avêndu inse in vedere multimea, desimea si marimea sateloru, credemu cã e fôrte mare si din care numai 5 la suta sunt straini de religiune catolica, ariana si calvina, pe cându restulu de 95 la suta sunt Romani de religiune greco-orientala si greco-catolica. Aceste doue confessiuni avendu aceeași forma si credintia, preotii traiescu in cea mai buna intielegere, laudându impreuna in dulcea limba romana pe imperatulul mariloru si poporulul îi asculta cu pietate necunoscendu nici o deosebire. Bisericile sunt frumosu construite din peatra si prea frumosu zugravite, tôte sunt acoperite cu tinichea sau șindrile vapsite.

Nu totu astfelu ne putemu mândri si cu scôlele satesci, cari lasa multu de doritu si in privinti'a cãrora autoritatile nôstre eclesiastice-scolare ar trebui se arete mai multa tragere de inima. Incãtu pentru scôlele primare, secundare si profesionale ajunge cã se spunemu cu cea mai mare durere de inima, cã la atâta amaru de suflare românesca de pe acêsta mare intindere nu e decãtu unu singuru gimnasiu cu 4 clase la Bradu si chiaru si acesta scie bunulu Dumnedieu cum traiesce.

Munteni in ceea-ce privesce proverbial'a ospitalitate românesca nu voru de locu se fia intrecuti de fratii loru câmpieni sau tierani cum 'i numescu ei. Muntênulu e fericitu a'ti putea dice:

Multiam cã mi-ai cotatu cas'a
Si mi-ai cinstitu mas'a!

Noi pentru a putea fi câtu se pôte mai scurti si mai lamuriti in descrierea nôstra de fatia, dupa portu si dupa graiu, dupa traiu si dupa ocupatiuni, vomu impartii pe Munteni in cinci grupe, remânendu ca se ne ocupamu cu fia-care grupa in parte si anume cu Romanii dela pôlele muntiloru, cu mocanii, cu bașesii (minerii), cu crisenii si cu motii“.

O cestiune ardietóre.

Véculu, in care traimu pôrta numele onorificu de „véculu luminiloru.“ A fostu rezervatu acestu nume vécului nostru, pentru-cã multe si valoróse suntu progesele la cari a ajunsu omenimea in acestu intervalu. — Isvorulu tuturoru progreseloru este scól'a. Daca aducemu inse in legatura durat'a necurmata a timpului cu positi'a si cu problemele scólei, dieu, cã trebuie se damu espre siune adâncã mirarii nôstre: Cum, de a ajunsu acestu vécu aprópe de incheerea lui si instructiunea scolara se persevereze inca in cea mai mare parte, totu in stadiulu ei unilateralu, necompletu, precum se afla ea in realitate pâna in diu'a de adi! — Scól'a dupa intocmirea ei de adi, nu cultiva pe omulu intregu. Tôte obiectele ei de invetiamentu — limba, aritmetica, istoria, geografia, etc. — desvólta, agerescu si imbogatiescu numai spiritulu. Puterile corpului remãnu inse nedesvoltate pentru trebuintiele vietii practice. Mãnile, cele mai nobile instrumente ale corpului, servitórele cele mai fidele ale omului, nu capeta deprinderile corespundietóre cu chemarea loru cá lucrátóre pentru agonisirea mijlócelor de traiu. — Scól'a poporala are hotarît'a chemare, de a pregatí pentru viati'a practica pe fitorii lucratori, cari compunu mass'a cea mare a poporului. — Poporul nostru in partea cea mai mare este lucratoru de pamentu. Elu își pôte agonisi numai roduri de ale pamentului. Pamentu in sa produce plante fôrte folosítóre, chiaru si fãra de a le ingrigi si cultivá omulu. Sè ne aducemu numai aminte, cãta intindere de pamentu este acoperita cu arbori de totufelulu, cu rachiti (mlaja), cu papura (spetéza) si cu pipirigu, cari pentru poporu nu au nici unu pretiu séu celu puçinu nu au valórea, care aru trebui se o aiba pentru trebuintiele vietii sale. Multe din aceste producte cuprindu loculu de géb'a si impedece pe agricultorulu alu cultivá asia, precum pricepe elu; pe acelea insasi, desi-i stau gat'a spre servitiile sale, nu le folosesc, pentru-cã nu scie ale folosi. — In timpul celu lungu alu iernii nu are cu ce se ocupá tieranulu nostru. In acestu timpu elu consuma numai, fãra a agonisi nici macaru in parte aceea, ce-i trebuie atunci pentru traiu. De uritu in lips'a lucrului, cauta a-si omori timpul cu petreceri in crâsma, de unde își ia inceputulu traiulu reu in familia si cãte si mai cãte fãra-delegi. De se indoiesce cineva despre acêsta, îlu rogu sè cerceteze puscariile si se caute dupa timpul peccaturei acelor nefericiti, cari sunt nevoiti a se salaslui acolo pentru anumite timpuri, scumpe chiaru pentru subsistinti'a si bunastarea loru si a familiei loru. — Ôre fi-ne-va nóue data a mai îndurá timpu indelungatu astfelu de neajursuri? — Putévomu ôre nadajdui si noi la schimbãri de imbunatatire in acêsta directiune? dupa-ce popórele, ce ne inconjóra, sunt dejã departe inaintea nôstra? Si ôre mare greutate sè fia a se întregi instructiunea scolara prin introducerea lucrãrilor practice, a deprinderii mãniloru, spre a se putea folosi cu succesu

la tóte trebuințele vietii? — Cu neputinția nu este nimic'a, căci ceea-ce nu póte unul, potu de siguru mai multi dinpreuna. — Caracteristic'a timpului de fatia este asocierea puteriloru. — Minuni s'au facutu si se facu prin asociatiuni.

Rađimatu pe aceste ponderóse impregiurari, imi iau voia prin acésta a apelá la bunulu simtiu de apretiare alu tuturoru dloru Colegi, Preoti si alu intregéi nóstre inteligintie sè binevoiasca a nu pregetá, a oferí binevoitorulu Loru sprijinu in favorulu lucrului de máná sau alu industriei de casa in scólele poporale si la poporulu nostru.

Grele sunt timpurile si prea mastere au fostu si sunt impregiurarele, intre cari a trairu si traiesce multu cercatulu nostru poporu. — Suntemu avisati numai la puterile nóstre proprii si, daca ne vomu codí a contribuí noi din alu nostru pentru noi insine, dela cine óre sè asteptamu jertfe pentru inaintarea aspiratiuniloru nóstre de progresu? — Nu se receru jertfe mari si simtitóre. — Se inciripamu o reuniune generala romána, sau mai multe reuniuni in cercuri mai inguste. Fie-care románu de bunu simtiu va binevoí a se inscrie cá membru alu unei astfelu de reuniuni, contribuindu cu ce póte, dar, in casulu celu mai reu, cu solvirea tacsei de membru, si atunci va puté fi mánaiatu in sufletulu seu, cá si-a implinitu o datoria sfánta fatia de acésta intreprindere, a carei lipsa ne arde la degete. — Reuniunea germana pentru lucrulu de máná, dupa o esistintia abia de 8 ani, a cuprinsu terenulu de activitate nu numai intre granitiele imperiului germanu, ci chiaru si preste acestea asupra statelor vecine. Congresulu acestei reuniuni din anulu tr. ținutu in München, a doveditu admirabila putere de viatia, cu mari si frumóse produse ale activitatii ei. Insusi guvernulu centralu imperialu germanu a saritu intr'ajutorulu acestei reuniuni, căci ministrulu de interne, dlu Herrfurth, a emis cu datulu de 25 Sept. 1888 unu ordinu circularu pe la toti presidentii guverne-provinciale ale Germaniei pentru sprijinirea problemelor reuniunii amintite, spre introducerea lucrului in tóte institutiele de crestere. Imi permitu a reproduce aici acestu ordinu, spre a se vedé in ce termini parintesci se esprima ministrulu in acésta afacere: „Reuniunea germana pentru lucrulu de máná“ — dice d-lu Herrfurth — „a cerutu sprijinulu meu pentru promovarea problemelor sale. Eu satisfac bucurósu dorintieloru acestei reuniuni, pentru-cá esperientiele facute dejá pe acestu terenu, au datu dovada, cá lucrulu de máná prin conducerea la lucrarile practice póte devení unu mijlocu fórte eficace alu educatiunei, mai vèrtosu inse in institutiele publice de crestere si de corectiune. In multe locuri s'au formatu dejá societati pentru introducerea pretutindení a lucrului de máná, — s'au infintiatu scóle de lucru, — s'au ținutu cursuri pentru pregatirea invetiatoriloru in acésta directiune. Si eu consideru instructiunea lucrului de máná cá unu obiectu, carele merita sprijinirea organelor oficióse pentru folosulu celu mare alu seu. Din acestu motivu amu si dispusu introducerea lui — intre altele — si in institutul de crestere si de corectiune, infintiatu de curéndu in Wabern. Dorinti'a mea este,

cá lucrulu de máná sè fia de o potriwa imbratiosiatu si introdusu, nu numai in alte asemenea institute, precum sunt: asiluri pentru orfani, institute de orbi etc. etc. ci chiaru si in cercurile private. Spre scopulu acesta apelezu, cu totu respectulu, la o seriósa conlucrare a Préonoratu D-Vóstre si sumu nutritu de firm'a sperantia, cum-cá succesele palpabile si atátu de imbucuratóre, la cari au ajunsu reuniunea susnumita prin intreprinderile sale, voru fi întèmpinate cu aceeași atentiune, care li se cuvine spre binele si fericirea poporului. Straduintiele acestei reuniuni suntu aprobate chiar si in cercurile cele mai departate; acésta a dovedit'o din destulu congresulu din Magdeburg, ținutu in Augustu 1887, cátu si celu din München, ținutu in Sept. a. c. (1888). M'asiu bucurá multu, fiindu incunoscintiatu la timpulu seu despre rezultatele ulterióre pe acestu terenu.“

Tóta jurnalistica germana, impreuna cu cele mai multe foi ale stateloru dimpregiuru, sprijinescu si imbarbatéza necontentitu si cu deosebita insufletire acésta importanta intreprindere culturalu-economica. — Speru cá nu mi se va luá in nume de reu, daca imi permitu cu acésta ocaziune a dá espresiune dorintiei si rugarii mele si a altoru prietini ai intreprinderii desu pomenite, cá préonoratele Redactiuni ale foiloru nóstre se binevoiasca a cugetá asupra cestiunei si, cástigându-si convingere drépta despre acésta, sè binevoiasca a ne stá intr'ajutoriu cu pretiuiteloru deslusiri, sfatuiri si incuragiari, căci sciutu este, cá o vorba incuragiatóre adresata luptatorulu, ílu oteiesce pe acesta, íi indoesce puterile si íi usureza invingerea.

Imi iau voia a rugá cu deosebitu respectu si pe toti Domnii Colegi, Preoti si pe alti barbati ai inteligintiei nóstre, se binevoiasca a-si esprima pe acésta cale pretiuiteloru pareri, cá in ce modu aru affá mai corespondietorulu cu imprejurarile diferiteloru ținuturi instiutirea unei reuniuni de felulu celei amintite mai susu. Eu, la timpulu seu, imi voiu permite cu placere a'mi esprima modestele mele vederi in acésta privintia.

Brasiovu, Ianuarie 1889.

George Moianu,
invetiatoriu.

PARTEA OFICIALA.

Nr. 53/1889.

Procesu verbale

luatu in siedinti'a comitetului Asociatiunei transilvane pentru literatur'a romána si cultur'a poporului románu, ținuta in 15 Februaríu n. 1889.

Presiedinte: Br. D. Ursu. Membrii presenti: Elia Macellariu, Ios. St. Siulutiu, I. Hanea, I. Popescu, Z. Boiu, P. Cosm'a, B. P. Harsianu, Nicanoru Fratesiu, Dr. Petru Spanu, archivariu.

George Baritiu, referente.

Nr. 11. Reuniunea femeiloru románe din Sibíiu prin adres'a Nr. 105/1888, face cunoscutu, cá in urmarea invitarei de dato 29 Iuliu 1888 Nr. 332 primite dela comitetulu Asso-

ciatiunei transilvane relative la compunerea unei colectiuni de modele din diferitele lucruri de mână femeiesci, nu a lip-situ a'si dá tóta silinti'a prin apeluri publicate, prin dese corespondentie cu mai multe dame române si cu tóte despartiemintele Asociatiunei, cá se compuna o collectiune de modelle pre cátu se póte mai ampla pentru scól'a civila de fete a Asociatiunei. Resultatul acestei incercari si ósteneli nu a prea corespunsu asteptarii. Dela despartieminte, cu exceptiune de alu Brasiovului, nu a venitu de nicairi nici unu respunsu.

Câtev'a dame si unii domni au adunatu si au trimisu mai multe modele de valóre pentru instructiune in lucru de mână, care se si vedu conscrise in list'a alaturata.

Multe obiecte s'au trimisu numai pentru decopiere pre-lânga remitere, mai multe s'au oferitu gratisu, din care unele nu sunt apte de modele.

Onoratulu comitetu alu Reuniunei femeiloru române invita pe acestu comitetu, cá se ingrijasca cátu se póte mai ingraaba de primirea obiecteloru adunate in numeru de 97 bucati. Mai departe declara, cá a decisu a continuá cu colectiunea pâna la 1 Aprile a. c. cându apoi se va comunicá si sum'a speseloru avute cu tiparituri, postporturi, corespondentia.

— Comitetulu reuniunei femeiloru române din Sibiu se exprima recunoscinti'a caldúrösa pentru zelulu si devotaméntulu seu aratatu si in casulu acesta pentru cultur'a sexului femeiescu.

Obiectele adunate sè se primésca de cátra Directiunea scólei civile spre a fi asiediate in salisiór'a rezervata in adinsu pentru scopulu acesta. Asupr'a intrebuintiarei obiecteloru daruite, care nu aru fi apte de modele, directiunea scólei va avea asi dá opiniunea sa dupa o examinare mai de aprópe. (Ex. Nr. 7/1889)

Nr. 12. Dnulu Part. Cosm'a cu adres'a din 22 Ianuarie a. c. arata, cá continuându ds'a colect'a intreprinsa in favóre scólei civile de fete cu internatu, dela 1 Iuliu pâna la 31 Decembre 1888 au mai intratu 1088 fl. 11 cr., care suma este si transpusa, precumu se vede din contulu curentu alu Asociatiunei la Albin'a institutu de creditu si economii. List'a contribuitoriloru binevoitori alaturata. Atátu acésta suma cátu si ceea ce va mai intrá pâna la 30 Iuniu suntu destinate cá se acopere deficitu din cei doi ani anteriori; din sum'a ce va trece preste aceea coperire, dsa doresce a se procurá unu orologiu si inscriptiunea ce lipsesce inca dela edificiulu scólei.

— Acésta a dou'a suma de 1088 fl. 11 cr. primita din collect'a intreprinsa de d-lu P. Cosm'a se cuitéza cu placere si recunoscintia. Numele domniloru contribuenti se publica in organulu Asociatiunei.

Procurarea de orologiu si inscriptiunea se incuviintiéza spre a se realisá la timpulu seu. (Ex. Nr. 26/1889.)

Nr. 13. Albin'a institutu de creditu si economii transmite cu dat'a din 21 Ianuarie a. c. contu-curentu incheeatu in 31 Decembre 1888, din care se vede, cá debitulu Asociatiunei, care fusese in Contu-curentulu dela 31 Decembre 1887 in suma de 14974 fl. 27 cr., intr'unu anu, adeca dela 1-a Ianuarie pâna la 31 Decembre 1888, a scadiutu la 12091 fl. v. a.

— Contucurentulu se transpune cassei spre revisiune exacta, dupa cáre cassariulu va avé a raportá in siedinti'a din lun'a urmatóre spre informatiune deplina si luare la cunoscintia.

Nr. 14. Directiunea despartieméntulu Fagarasiu pe lânga raportu din 21 Ianuarie 1889 trimite:

1. 72 fl. v. a. cá taxe dela membri ordinari pre 1888 si 2 fl. pentru diplome.

2. Unu conspectu alu membriloru din acelu despartieméntu in numeru de 23.

3. Protocolu al siedintiei comitetulu din 30 Octobre 1888, in care se intregesce comitetulu si se decide convocarea adunarii generale a despartieméntulu.

4. Protocolulu adunarei generale ținute in 23 Noemyre 1888, in care se decide a se face unu apelu caldurosu cátra inteligenti'a romána in interesulu Asociatiunei, se insarcinédia comitetulu a pregatí unu preliminaru de spese si program'a pentru adunarea generala viitóre.

5. In fine protocolulu siedintiei comitetulu din 12 Ianuarie, in care se arata din partea cassariulu, cá au intratu 75 fl., din cari 3 fl. dela membrii ajutatori pentru coperirea speseloru de birou.

— Sum'a de 72 fl. primita si transpusa la cass'a Asociatiunei se cuitéza.

Intregirea comitetulu in acelu despartieméntu se ia spre sciintia.

Asemenea se iau spre sciintia si conclusele adunarii generale din 23 Nov. a. tr. cu aprobare, precumu si reținerea de 3 fl. v. a. conformu regulamentulu.

Nr. 15. Liviu Pop'a Radu june de ani 24, de locu din comun'a Lis'a in comit. Fagarasiulu invatia la scól'a de belle arte in Iassi pictur'a si cere unu stipendiu. (Ex. Nr. 14/1889.)

— In lipsa de stipendiu, care se fia votatu de cátra adunarea generala pentru asemenea profesiune speciala, cererea suplicantelu nu se póte implini.

Nr. 16. Magistratulu cetatii Sibiuului invita cu datu din 5 Ianuarie a. c. pe Asociatiune, cá in calitatea sa de corpu moralu ce are dupa legea electorala dreptu de membru virilistu, se auctoriseze din partea sa pe unu membru plenipotentiatu alu seu in reprezentanti'a comunitatii cetatiene si denumirea se o inainteze nesmintitu in 15 dile la vicecomitele comitatulu.

— S'a denumitu in calitate de membru plenipotentu rever. sa dlu archimandritu Dr. Il. Puscariu. (Ex Nr. 9/1889.)

Nr. 17. Directiunea scólei civile de fete transmite pe lânga adresa din 8 Februarie a. c. Nr. 16 procesulu verbalu din siedinti'a dela 31 Ianuarie 1889 a corpulu didacticu, din care pre lânga celelalte agende se vede, cá la incheierea semestrulu I alu anulu scolasticu in 30 Ianuarie s'a ținutu examenu in tóte patru clasele scólei civile, la care au fostu invitati si au asistatu cu directorulu impreuna si delegatulu Br. Davidu Ursu si presedintele comitetulu. Resultatul exameneloru dela 19 eleve din clasa I, 21 din clasa II, 16 din clasa III, si 15 din clasa IV. totalu 71 eleve, care au depusu examenu, este evidentu din cele patru conspecte alaturate.

S'au luat si mesuri pentru facerea programei pe anulu scolasticu 1888/9, la care toti invetiatorii s'au oferitu a cola-

bora, apoi Dr. Bolog'a s'a insarcinatu a compune operatulu din fruntea programei.

— Ținerea examenului si preste totu activitatea corpului didacticu se ia spre sciintia cu aprobare.

Nr. 18. Doue intime ale Inspectoratului regescu, ambele din 9 Februarie a. c. Nr. 43 et 44 insoțite de doue decrete ministeriali relative la cărțile scolastice, unele permise, altele oprite, cum si instructiuni generale, dupa care au a se conformá corpurile didactice intru alegerea cărților, s'au inaintatu încóce, cu provocare ca comitetulu se ingrijasca de a loru indeplinire.

— Decrete si intime se transpunu corpului didacticu, spre informatiune si conformare intocm'a (Ex. Nr. 44).

Nr. 19. Gradinariulu A. Förstl pretinde platirea de doue conturi, unulu din 6 Iunie 1888 de 45 fl. 52 cr., altulu din 14 Novembre 1888 de 35 fl. cá repetitiune a contului anterioru, inse cu scadiementu de 10 fl.

— Pâna la o informatiune deplina despre natur'a acestei pretensiuni, acésta afacere se ia dela ordinea dilei.

Nr. 20. Dl I. Petrascu capitaniu in pens. cere desdau-narea de 31 fl. v. a. pentru reparaturi intreprinse in cuar-tirulu din casele Nr. 8 ale Asociatiunei.

— Sè se cerceteze prin comisiune de doi membrii in persónele dloru P. Cosm'a si B. P. de Harsianu la fati'a locului cu reflecșiune la conturile prezentate, daca reparaturile acelea au fostu necesarie a se face sau nu; dupa care comitetulu va fi informatu prin raportu.

Nr. 21. Simionu Magdasiu, invetiatoriu din Zalha in comitatulu Solnocu-Doboc'a cere cu suplica din 12 Februarie a. c. ajutoriu pentru fiu seu Nicolae invetiaceleu de cismaria.

— Ajutórele destinate pentru invetiacei dela meserii se dau numai prin concursu, care se publica la timpulu seu regulatu. De altmentrelea petentelui 'i si lipsesce testimoniu scolasticu, fara de care in nici unu casu nu se inpartu ajutóre.

Nr. 22. Oficiulu de competentie erariali cere tax'a 5 fl. 10 cr. dupa o donatiune de 50 fl. dela rep. Nicolae Lazaru din S. Sebesiu.

— Dupa-ce din remasulu dupa Nicolae Lazaru nu s'a primitu nici unu legatu, comitetulu are se recurga asup'r'a pretensiunei de 5 fl. 10 cr. cá taxa de hereditate.

Nr. 23. Membrulu Ioanu Popescu propune, cá dupa-ce mediculu de casa alu internatului are misiunea de a'lu visitá pe acesta regulatu in fia-care septemâna, éra nu numai in casuri de morbu alu vre-unei eleve; a se informá despre starea sanetatii fie-careia, precumu si a supraveghia institutulu din punctu de vedere sanitaru, se i se acórdé unu honorariu prea modestu de 100 fl. v. a. pe anulu espiratu 1888 cu atátu mai vertosu, cá acelasi domnu medicu indeplinesc aceeasi misiune si in anulu 1887, inse gratuitu.

— Propunerea este primita cu voturi unanime si cass'a este avisata a numera medicului de casa honorariu 100 fl. v. a. pe anulu espiratu 1888.

Nr. 24. Totu d-lu membru Popescu in calitatea sa de directoru presenta pe lângá adresa originalulu diplomei de

doctoru in filosofia a d-lui profesor Vasilie Bolog'a, obținuta in 15 Decembre 1888 dela universitatea reg. din Budapesta.

— Fericitulu succesu alu d-lui Dr. filos. V. Bolog'a se ia la cunoscentia cu placere.

Sibiiu, d. u. s.

Br. Davidu Ursu m. p.,
presiedinte.

George Baritiu m. p.,
referente.

Verificarea acestui procesu verbalu se increde dloru: P. Cosm'a, I. Popescu si Ios. St. Siulutiu.

Verificatu la 17 Februarie 1889.

Partenie Cosm'a m. p. Ios. Siulutiu m. p. I. Popescu m. p.

Reuniunea femeilor romane din Sibiiu.

Invitare cátra femeile romane!

Din insarcinarea onoratului comitetu alu Asociatiunei transilvane, comitetulu „Reuniunei femeilor romane din Sibiiu“ prin apelulu seu, adresatu inca sub datulu de 15 Ianuariu, 1888 „Femeilor romane,“ a pusu in lucrare — pentru scopurile instructiunei in scól'a civila de fete a Asociatiunei transilvane colectarea de diferite lucruri de mâna, sevârsite de femei dela sate, care aru putea servi dreptu modele la instruirea in lucrulu de mâna.

Pentru-ca colectiunea intentionata se fia cátu se póte de ampla, afara de apelulu pulicatu prin diarele romane, comitetulu a rugatu atátu pe on. subcomitele ale Asociatiunei transilvane, cátu si mai multe dame din diferitele parti ale patriei de succursulu loru, trimițându-le liste pentru colectarea de atari obiecte si conscrierea donatorilor loru.

Terminulu pentru incheierea acestoru colecte s'a fostu defiptu pe 30 Aprilie n. 1888, care terminu inse, fiindu cev'a camu scurtu, prin avisulu de dto 3 Maiu 1888, publicatu asemenea prin diare, s'a prolongitu pâna la 1 Septembrie n. 1888, cá astfelu celu puçinu cu inceputulu anului scolasticu curentu sè se póta pune in aplicare modelele colectate.

In urm'a acestora ni-a si venitu din mai multe parti obiecte apte pentru scopulu intentionatu, care s'au si predatu dejá on. directiuni a scólei civile a Asociatiunei pentru folosintia.

Considerându inse, cátu de importanta este colectiunea de atari modele cu caracteru originalu nationalu pentru instructiunea in lucrulu de mâna in scólele de fetitie, ér' prin scóle pentru intrég'a industria de casa a femeii romane, si avendu in vedere, cá tocmai acum e timpulu, cându femeile romane dela sate se ocupa indeosebi cu lucrulu de mâna, si astfelu on. dómne, pe care le-amu fostu rugatu de colectante, cum si preste totu „femeile romane“ au cea mai buna ocasiune a imbogatí colectiunea de pâna aci cu lucruri de mâna femeesci dela sate, fia acelea mici bucatiele de tieseturi, chindesituri, ori cuseturi, cari in sine compunu unu intregu, aptu de a servi cá modelu, — subscrisulu comitetu a aflatu de bine a decide, cá colectarea sè se continue si mai departe pâna la 1 Aprilie n. 1889.

Suntu rugate deci tóte femeile romane pricepetóre de lucru, si in specialu dómnele colectante, cá cu considerare la inportanti'a scopului urmaritu, pâna la terminulu sus amintitu se mai contribue, respective se colecteze fia-care dupa putintia atari modele, care sunt apoi a se spedá ne francate la adres'a subscrisului comitetu, alaturându-se totodata de càtra colectante si listele, ce li s'a trimisu.

Din siedinti'a comitetului reuniunei femeiloru romane din Sibiiu, ținuta la 1/13 Decembre, 1888.

Maria Cosma,
presiedinta.

Dr. O. Russu,
secretariu.

Multiamita publica.

Pentru modelele din diferitele lucruri de mâna colectate, respective oferite pentru scopurile scólei civile a Asociatiunei transilvane in urm'a apelului nostru din 15 Ianuaru 1888, comitetulu reuniunei femeiloru romane din Sibiiu își ține de placuta datorintia a esprimá pe calea acésta multiamit'a s'a:

Domnului colectante: Ioanu Petricu, protopresbiteru gr. or. din Brasiovu;

dómnei oferente Luis'a Popescu din Brasiovu;

domnului colectante Alecse Verzea, parochu gr. or. din Satulungu;

d-sióreloru si dómneloru oferente din Satulungu: Emili'a Petru Manole, Mari'a I. Pop'a, Alesandrin'a N. Pop'a, Elen'a Verzea si N. Bázarea din Turchesiu;

dómnei oferente si colectante Mari'a Calutiu n. Gaetanu din G. St. Martinu;

domnului colectante: Avramu Pecurariu, protopresbiteru gr. or. din Ili'a;

domnisiórei oferente: Carolin'a I. Oprénu din Tèrnaviti'a;

dómnei oferente: N. Dim'a Nistoru din Glodgilesti;

domnului colectante: Ioanu Cosieriu, avocatulu din Alb'a-Iuli'a;

dómneloru si domnisióreloru oferente din Alb'a-Iuli'a: Mari'a Cosieriu, Lucreti'a Cosieriu, Helen'a Cirlea, Mari'a Daniello, Eugeni'a Popu, Corneli'a Cirlea, Victori'a Cirlea si Octavi'a Visi'a din Zlatn'a; Rosali'a Sierbanu din Alb'a-Iuli'a; Antoni'a Marciacu din Alb'a-Iuli'a;

dómnei colectante si oferente: Carolin'a de Orbonasiu din Reghinulu-sasescu;

dómneloru si domnisióreloru oferente: Finic'a Cosm'a din Petelea; Mari'a Butnaru din Petelea; Olg'a Schwarz din Linti; Agapi'a Crisianu din Reghinulu sasescu si Helen'a Colbasi din Craifaleu;

dómnei colectante si oferenta: Sabin'a Todea din Reghinulu-sasescu;

dómneloru si domnisióreloru oferente: Aureli'a Popescu din Topliti'a rom., An'a Tàrnávénu din Hodacu, Mari'a Pascu din Reghinulu-sasescu; Theresi'a Major din Reghinulu-sasescu si Mari'a Precupu din Solovestru; domnului colectante: Ioanu Siandru, senatoru din Sighisiór'a;

dómneloru oferente: Calipsa Siandru din Sighisiór'a; Mari'a Leicu din Sighisiór'a si Mari'a Chis din Boiu-mare;

dómnei colectante si oferenta: Sofi'a Belesiu din Radn'a;

dómnei colectante si oferenta: Eleonor'a de Lemény din Seliste;

dómneloru si domnisióreloru oferente: M. Stoic'a din Seliste; Paraschiv'a Florianu din Seliste si Aureli'a Florianu din Seliste;

dómnei colectante si oferente: An'a Gallu din Abrudu;

dómneloru oferente: An'a Ivascu din Abrudu; An'a Furduiu din Càmpeni; Paraschiv'a Rosc'a din Turnisioru si An'a Ros'a din Topàrcea;

dómneloru colectante si oferente: Corneli'a Bredicénu din Lugosiu; Aureli'a Belesiu din Aradu;

dómnei colectante si oferente: Iuli'a Bocsianu din Curtici;

dómneloru si domnisióreloru oferente: Iuli'a Bocsianu din Curtici; Iuli'a Plasi'a din Sàmbateni; Antonell'a Rosiescu din Pecic'a romàna; Constanti'a Pop'a din Pecic'a romàna; Iuli'a Iosi'a din Pecic'a romàna; Elen'a Ardelénu din Pecic'a romàna si Emili'a Ciorgariu din Pecic'a romàna;

domnului oferente: Tom'a Fratesiu, parochu gr. or. din Bacifaleu.

Din siedinti'a comitetului reuniunei femeiloru romane din Sibiiu, ținuta la 1/13 Decembre, 1888.

Mari'a Cosm'a,
presiedinta.

Dr. Russu,
secretariu.

Cetimu in „Telegr. Romanu“ din 26/14 Februarie:

A XVII-ea adunare generala a reuniunei femeiloru romane din Sibiiu. In tonu serbatorescu si cu obicínuit'a-i iscusintia a bineventatu Dumineca la 3 óre dómn'a presidenta, Mari'a Cosm'a, pe distinsii si numerosii membrii, cari s'au adunatu in localurile casinei din locu. Rêvna si zelulu, celu desvólta acésta reuniune si in deosebi comitetulu ei, pentru realisarea scopuriloru, ce le urmaresce, le-a documentatu raportulu interesantu, ce l'a cetítu d-lu secretariu Dr. Octavianu Russu, si pe care speramu a'lu publicá si noi.

Program'a siedintii s'a executatu in cea mai buna intielegere, dându-se absolutoriu comitetului pentru raçiociniulu din 1888, si alegénu-se de mdmbriu in comitetu d-na Ana Lucuti'a, in loculu d-nei Alecsandrina Mateiu, care si-a datu demisiunea din cause sanitare.

Bun'a impresiune, ce a provocatu in publiculu ascultatoriu raportulu comitetului si preste totu debaterile adunarei, s'a manifestatu cu atàta tarie, încàtu Precuv. Sa d-lu archim. Dr. Il. Puscaru, n'a pututu resistá indemnului internu, fara a dá espressione sentimenteloru de bucurie ale publicului pentru zelulu si devotamentulu, cu care lucra reuniunea, comitetulu si in specialu dómn'a presidenta la realisarea maretuluiu scopu, la crescerea romanésca a fetitieloru nóstre. Indemnatu in specialu pentru puterniculu spriginu, ce'lu da acésta reuniune Asociatiunei transilvane, prin aceea, cá aduna modele de diferite lucruri de mâna dela tierancele nóstre, pe sém'a scólei civile de fetitie, precum si pentru stralucitulu succesu moralu si materialulu alu balului, despre care strainii se exprima atàtu

de favorabilu, propune că se se esprime comitetului și în specialu d-nei presidente multiamita protecolara. Acestu momentu a fostu de totu miscatoriu. Dóm'n'a presidenta, Mari'a Cosm'a observà, intrerupta de frenetice aplause, „că femeile romane si-au implinitu numai o sfanta datorintia, carea pururea o voru urmari, câtu timpu mai esista mama si femei romana. Reuniunea e mândra pentru laudele, ce i se ridica, dar meritele si succesele se atribue în prim'a linie membriloru ei, cari cu atàta zelu o spriginescu si se interesédia de afacerile ei. Lucrându în concordie, cu sfatulu si cu întielep-ciunea tuturoru membriloru, lucruri si mai mari se potu produce“.

A procuratu câteva'a momente placute acésta adunare, în viforulu ispiteloru, ce ne bântue, si condeiulu istoricu va înregistra cu multa recunoscintia activitatea acestei reuniuni, că unulu dintre factorii cei mai distinsi ai desvoltarei nòstre culturale.

Consemnarea contribuiriiloru

colectate prin Dl. Partenie Cosm'a dela 1 Iuliu până la 31 Decembre 1888 în favorulu scólei civile de fete cu internatu a „Associatiunei transilvane“ în sum'a totala de 1088 fl. 11 cr. v. a., cari s'au adausu la colect'a anterioara.

George Cimpoescu, economu în O.-Herepe, Paraschiv'a Cristea, económa în Reghinu, Neculae Hatieganu, economu în Sieusi'a, Salomi'a Boldinu, económa în Hunedór'a, Neculae Lobontiu, proprietariu în Abrudu, Petru Draghici, proprietariu în Dev'a, Netti Zug'a, econ. în György-Szt.-Imre, Iónu Hintya, econ. în Balla, Ster Laszlo, econ. în Bozhida câte 1 fl.; Farkas Lazar, comersant în Szász-Reghin 3 fl.; Isaila Mitea, econ. în Presaca, Iónu Dragosi, econ. în Presaca, Iónu Gindila, econ. în Presaca, Maftai Pop'a, econ. în Presaca, Ilie Voicu, econ. în O.-Bogáth, George Dasiu, econ. în O.-Bogáth, Manase Voicu, econ. în O.-Bogáth, Iónu Tom'a, econ. în Lugosi, Simionu Muresianu, econ. în Chiciu, Iuliana Danu, econ. în Nagy-Gerez, Antoniu Popu, econ. în Giógiulde sus, Iónu Bucsi'a econ. în Calvasser, Óna Cernica, econ. în Veseudu, Simionu Moti'a, econ. în Secarambu câte 1 fl.; Tom'a Ciocanu, econ. în Sacadate 50 cr.; Tóderu Vraciu, econ. în Valisiór'a, Aronu Suciú, econ. în Podele, Mihai Stroi'a, econ. în Ocn'a, Vasile Netiu, econ. în Glogoniu, Pavelu Glánd'a, econ. în Petrovaselo, Stan'a Samson, econ. în Dobra, câte 1 fl.; Grf. Kun Ilon'a, proprietara în Dev'a 2 fl.; Luca Amnasianu, econ. în Rusi 50 cr.; Iulius Ienea, cofetariu în Sibiiu, Dr. Absolonu Todea, avocatulu în Reghin. Ioachim Moldovanu, econ. în Tatoi, Ion Todoru, econ. în Straja, Stefanu Goti'a, econ. în Demeterpatak, Adamu Buda, econ. în Diomal, Todoranu Tovia, econ. în Cinethin, George Muntén, econ. în Ocn'a, Nicolae Tudoru, econ. în Ocn'a, Rafila Munténu, econ. în Ocn'a, Ion Lomnesanu, econ. în Ocn'a câte 1 fl.; Iacobi Gergely, proprietariu în Oláh-Tóplitza 5 fl.; Todoru Munténu, econ. Ibisdorfu, Ion Cosm'a, econ. în Visca, Ion David, econ. în Pauc'a, Ion Radu, econ. în Cornetielu, Ion Sasu, econ. în Covesi, Sandoru Boeriu, econ. în Lapusnik, Mari'a Honning, económa în Dobr'a, Ioanu Némtiu, econ. în Dobr'a, Iositu Crainicu, econ. în Dobr'a câte 1 fl.; Sandru Crainicu, econ. în Dobr'a, George Rosc'a, econ. în Copsiama, George Marianu, econ. în Bratei, Gherasimu Bársanu, econ. în Tiapu, Ioachim Russu, econ. în Buzd câte 50 cr.;

Vasile Bann, econ. în Ocn'a, Ilie Pop, econ. în Nagy-Bánya, Groszart Ianos, econ. în Seini, Paraschiva Calugar, económa în Alb'a-Iuli'a, Matei Négoe, econ. în Armeni, Iosifu Hossu, profesoru în Blasiu, Ion Lotrénu, econ. în Sadu, Simonu Filimonu, econ. în Vormag'a, Csutárás György, econ. în Seini câte 1 fl.; Neculae Bumb, econ. în Seini 50 cr.; Ioanu Cior'a, econ. în Fagarasi, Ioanu Munténu, econ. în Ibisdorf, Stefanu Pluta, econ. în Hapri'a-romana, Achim Ioana, econ. în Hapri'a-romana, Vasile Siuteu, econ. în Mocs, Achim Rozóre, econ. în Silvasiulu de câmpie, George Merza, econ. în Mihaltiu, Simonu Ordénu, econ. în Mihaltiu, Necolae Goti'a, econ. în Dumitra, Ioan Filipanu, econ. în Sânmihaiu, Alexandru Pop, econ. în Cistelecu, Vasile Truti'a, econ. în G.-Orsiov'a, Marin'a Bunaci, económa în Ocn'a, George Bogorinu, econ. în Ocn'a, Ioanu Oprisoru econ. în Ocn'a, câte 1 fl.; Achimu Baltesi, econ. în Ocn'a, Nicolae Voin'a, econ. în Ocn'a câte 50 cr.; Petru Stinea, econ. în Mihalczfalva, Todoru Farcutza, econ. în Roit, Ioan Maxim, econ. în Sacadate, Nec. Fratila, econ. în Alamoru câte 1 fl.; Neculae Zsélerni, econ. în Alamoru 50 cr.; Ioanu Blasianu-econ. în Mediasi 50 cr.; Lazar Samsonu, econ. în Reghin 2 fl.; Pavelu Negriila, econ. în Ibisdorfu sas. 50 cr.; Teodoru Ciochina, econ. în D. Szt.-Mártonu 1 fl.; Maria Bera, económa în Cichindélu 50 cr.; Ambrosiu Siomanu, econ. în Ohab'a 1 fl.; Romulusu Presa, econ. în Aiudu, 50 cr.; Neculae Radu, econ. în Rusi, Ioanu Vladu, econ. în Rusi câte 1 fl.; Augustinu Chetianu, econ. în Rusi 50 cr.; Ioanu Laszlo, econ. în Valisióra, Pompiliu Siuluti, econ. în Rosia, Nicolae Vladu, econ. în Sibiiu, George Tomsia, economu în Idicelu, Maria Lazar, económa în Ohab'a, Luch Craciunu, economu în Runcsior, Teodoru Iacobu, economu în Straja, Iosifu Tom'a, economu în Straja, George Oprénu, economu în Gur'a Dobr'a, Alexie Ciplea, economu în Hóri, Simionu Marcu, economu în Pianulu de josu, Teodoru Csun, economu în Bocz, Ana Danciu, económa în Abrudu, Ioanu Nascu, econ. în Górgény-Sóakna câte 1 fl.; Ioanu Capata, econ. în Fehéregyhaz 50 cr.; Samsonu Lazaru, econ. în Reghinu, Michailu Ster, econ. în Seini, George Belgerezeanu, în Horanglob, Filip Pacurariu, econ. în Horanglob, Neculae Crisianu, econ. în Horanglob, Arintie Luncanu, econ. în Pauc'a câte 1 fl.; Fagarasi Vasile, econ. în Lugosiu 5 fl.; George Dragomiru, econ. în Armeni, Andrei Covrigu, econ. în Rîpa de josu câte 1 fl.; „Persieiu“ Associatiune etc. în Seini 9 fl.; Dumitru Zim'a, econ. în Satmar, Ioanu Farcasiu, econ. în Oláh Medves, Maniu Bratu, econ. în Resinari câte 1 fl.; Ilie Mihai, econ. în Agàrbiciu, Isidor Dopu, econ. în Agàrbiciu, câte 50 cr., Maria Tanase, econ. în Mediasi, Iosifu Ognénu, econ. în Mihaesti, George Borca, econ. în Laseu, Simonu Maximu, econ. în Lancramu, Mihályi Maria, econ. în Desiu, Safta Kerches, económa în Ocn'a, Nicolae Pop'a, econ. în Tiapu, Ilie Hentesiu, econ. în Ocn'a, Vasile Petru, econ. în Armeni, Mihai Bera, econ. în Presac'a câte 1 fl.; Pavelu Haderu, econ. în Presac'a, Iacobu Schiau, econ. în Presaca, Danu Veranu, econ. în Presac'a câte 50 cr.; Gligoru Dumitru, econ. în Presac'a, Ioanu Mechea, econ. în Presac'a, Vasile Cismasi, econ. în Bâr-Buzd, Achimu Nise, econ. în Paratelu, Neculae Ignatu, econ. în Graucea, Ion Pintyi, econ. în Felfaleu, Radu Gergely, econ. în Kozmatelke, Ion Munténu, econ. în Panciov'a, Achimu Albu, econ. în Buzd, Ioanu Siusu, econ. în

Veltiu, Ioan Alexa, econ. in Filpisi, Gavriilu Gindénu, econ. in Russu, Neculae Cosiarca, econ. in Russu, Ana Fagiurca, económa in Sibiiu, Radu Zumea, econ. in Balomir, Samu Kindea, econ. in St. Petru, Ioanu Davidu, econ. in Presac'a, Neculae Mitea, econ. in Presaca, Ioanu Ber'a, econ. in Presaca, Ioanu Mitea, econ. in Presac'a, Maștei Ber'a, econ. in Presac'a, Simeonu Davidu, econ. in Presaca, Maștei Flichisi, econ. in Presac'a, Ioanasi Nati, econ. in Presac'a, George Oprisoru, econ. in Ocn'a, Ioanusi Florea, econ. in Alamaru câte 1 fl.; Samoila Mocanu, econ. in Alamaru, Tom'a Mocan, econ. in Alamaru, Ioanu Ioanusi, econ. in Alamaru, Ioanu Medesánu, econ. in Bratei, Ioanu Santei, econ. in Laz, Docsa Domja, econ. in Haportó, Neculae Cora, econ. in Vestemu câte 50 cr.; Agnes Nuni, econ. in Sibiiu, Ioanu Biro, econ. in Telec, Ioan Zank, econ. in Sajgo, Ioanu Bulténu, econ. in Valcele, Teodoru Colceriu, econ. in Valcele, Ioanu Nicula, econ. in Stupini, Alexandru Vanos, econ. in Csehtelke, Pascu Costinu, econ. in Uilak, Stefanu Mog'a, econ. in Sibiiu, Ioanu Botoroga, econ. in Sebesiu, Ivos Lászlo, econ. in Bórhid, Ioanu Anye, econ. in Váluszt, Sofron Olariu, econ. in H. Dobra, Pepi Strajer, econ. in Vetielu, Iosifu Peto, econ. in Branicska, Ioanu Macellariu, proprietariu in Mercurea, Achimu Luc'a, econ. in Ibisdorfulu sas., Ioanu Criste, econ. in H.-Dobra, George Dubáz, economu in H.-Dobra, Tom'a Clodovénu, economu in H.-Dobra, Dumitru Oprisi, economu in Bórta, Stanu Pantilimonu, econ. in Resinari, Ioanu Sibisianu, econ. in Ocn'a, câte 1 fl.; Simonu Dragomanu, econ. in Cichindélu 50 cr., An'a Bratu, econ. in Ludosi, Mari'a Pop'a, propr. in Blasiu, Neculae Prosténu, econ. in Gruiu, Sikoné Csiki, econ. in Milasu rom., Ioanu Pop'a Intiu, econ. in Persiani câte 1 fl.; Ioanu Moldovanu, econ. in Mediasi 50 cr.; George Iosifu Mijea, econ. in Coman'a, Ioanu Ittr'a jun., econ. in Persiani, Ioanu Maritia, econ. in Bastea, Andrei Danila, econ. in Sieseci, Anic'a Belascu, econ. in Hasiagu, Vartolomei Gece, econ. in Berinti'a câte 1 fl.; Ionu Hulpoiú, econ. in Feriház 50 cr.; Ioanu Bonea, econ. in Cincu-mare 1 fl.; Ioanu Cenusie, econ. in Cincu-mare, Veron'a Popovici, econ. in Boiulumare câte 50 cr.; Radu György, econ. in Láczfalu, George Boldoru, econ. in Casieni, câte 1 fl.; Achimu Ganea, econ. in Nocrich 50 cr.; Danu Avramu, econ. in Borsomező, Ioanu Mihocu, econ. in Borsomező, Anghelu Stoia, econ. in Felső-órda, Stefanu Haplea, econ. in Haprea-rom., Rave'a Pop'a, econ. in Felső-órda câte 1 fl.; Victoru Cior'a, econ. in Giógiu de susu 50 cr.; Alemanu Dancasi, postaru in Resinari, Ioanu si Tom'a Naste, econ. in Socolu câte 1 fl.; Ioanu Romanu, econ. in Uroiulu de câmpie 2 fl.; Neculae Musca, econ. in Schönberg, Susan'a Nistoru, econ. in Sibiiu, Ioanu A. Ben'a, econ. in Pianulu-superioru câte 1 fl.; Neculae Bot'a, econ. in Hari 50 cr.; Neculae Svércolaci, econ. in Caltvasseru 1 fl.; Ioanu Matei, econ. in Marisin'a 50 cr.; Ioanu Csengeru, econ. in Felfalau, Petru Munténu, econ. in Kaun, Comanu Mirionu, econ. in Dumitr'a, Goti'a Paraschiv'a, econ. in Dumitr'a, Irimie Dabárta, econ. in Cisteiu, Stefanu Deianu, econ. in Hapri'a, Avramu Cucu, econ. in Silvasiulu de câmpie, Danielu Turcu, econ. in Sioptieru, Petru Popsioru, econ. in Ormenisiulu de câmpie, Szilágy György, econ. in A.-Megyes, Ioanu Baciú, econ. in Sióla, Petru Tureanu, econ. in Pauc'a, An'a Pop'a, econ. in Pauc'a, Dumitru Olténu, econ. in Pauc'a,

câte 1 fl.; Savu D. Pop'a, econ. in Ocn'a 50 cr.; Neculae Pop'a, econ. in Ocn'a, Savu D. Luc'a, econ. in Ocn'a, Mari'a M. Albu, econ. in Ocn'a câte 1 fl.; Dan Arcasi, econ. in Alamaru 50 cr.; Ioanu Stoic'a, econ. in Strugaru, Gherasimu Radovici, econ. in Certegiu, Paraschiv'a Vladu, económa in Glâmbóc'a câte 1 fl.; Ioanu Mihai, econ. Tielin'a 50 cr.; Ioanu Romanu, economu in Sacadate 1 fl.; Saft'a Alemanu, econ. in Sacadate 50 cr.; Iosifu Russu, econ. in Vadverem, Iosifu Furdui, econ. in Laseu, L. D. econ. in Dev'a, Neculae Popovici, econ. in Sadu, Ilie Mog'a, invetiatoru in Sebesiu, Ioanu Pelegradu, econ. in Saliste, Petru Sucév'a, econ. in Ibanesci, Neculae Barn'a, econ. in Mihalti, Simonu Gruianu, econ. in Haprea rom., Stefanu Filimonu, econ. in Drâmbariu, Simonu Simborénu, econ. in Sântu-Mihaiu de câmpie, Teflenhardt János, econ. in Seini, Dancz Ilie, econ. in Seini, Dancz Gligoru, econ. in Seini, Gyuán László, econ. in Seini, Cadar Mihai, econ. in Seini, Cosm'a Mihai, econ. in Seini, Ioanu Anghelu, econ. in Banicza, George Pojenaru, econ. in Merisoru, Simionu Rusu, econ. in Balu, Stefanu Óla, econ. in Maros-Orosfalu, Darabanti Lőrincz, econ. in Magyar-Bölkény, Neculae Blasianu, econ. in Mediasiu câte 1 fl.; George Bunea, econ. in Mercurea 50 cr.; Lemeny Pap Josef, econ. in Ap'a, Vichentie Munténu, econ. in Toraculu micu câte 1 fl.; Stefanu Pap, econ. O.-Szt.-Miklos 50 cr.; Ioanu Popovici, econ. in Risculitza, Petru Gáspár, econ. in Vetzel câte 1 fl.; Ioanu Vori, econ. in O.-Bogat, Vasile Vori, econ. in O.-Bogat, Ioanu Pop'a, econ. in Presac'a, Ioanu Zsorzs, econ. in Presac'a, Ioanu Ciorogaru, econ. in Presac'a, Ioanu Bulea, econ. in Presac'a, Mateiu Stoic'a, econ. in Presac'a, Pavelu Fratila, econ. in Presac'a, Iosifu Schiau, econ. in Presac'a câte 50 cr.; Ioanu Ber'a, econ. in Presac'a, Samoila Pop'a, econ. in Presac'a, Samoila Dragosiu, econ. in Presac'a, Dui Romanu, econ. in Presac'a, Iustin'a Ber'a, econ. in Presac'a, Neculae Romanu, econ. in Presac'a, Ioanu Ciorogaru, econ. in Presac'a, Vasile Ciorogaru, econ. in Presac'a, Vasile Pop'a, econ. in Presac'a, Macarie Pop'a, econ. in Presac'a, Ioanu Mitea, econ. in Presac'a, Dumitru Stoic'a, econ. in Presac'a, Vasile Romanu, econ. in Presac'a, Mari'a Mocanu, econ. in Presac'a, Neculae Pop'a, econ. in Presac'a, Samoila Davidu, econ. in Presac'a, Ioanu Stoic'a, econ. in Presac'a, Neculae Ber'a, econ. in Presac'a, Ioanu Olténu, econ. in Presac'a, Nichie I. Hanesi, econ. in Presac'a, Onuti Hanesi, econ. in Presac'a, Stefanu Tyiforu, econ. in Magyar Kékes, Ioanu Comanu, econ. in Dumitr'a, Teodoru Ribu, econ. in Paclisi'a, Neculae Stoic'a, econ. in Alamaru, Alexandru Barbulescu, econ. in Sântu-Mihaiu de câmpie, Tom'a Manciulea, econ. in Straj'a, George Mândrénu, econ. in Armeni, Lazaru Voin'a, econ. in Ocn'a, Samoila Prodea, econ. in Bogatu, câte 1 fl.; Neculae Prodénu, econ. in Bogatu 50 cr.; Petru Docea, econ. in Hapartonu, Vladu Bozdoghina, econ. in Resinari, Simeonu Macavei, econ. in Ocn'a câte 1 fl.; Achimu Tanase economu in Ocn'a 50 cr.; Luc'a Veresiu, econ. in Armeni, Andreiu Petru, econ. in Armeni, câte 50 cr.; Ana Ghibu, econ. in Brosteni, Neculae Bunduf, econ. in Diomalú, Constantinu Bucsia, econ. in Ponoru, Petru Doja, econ. in Galdea de sus, Maria Fratici, econ. in Bui'a, Simionu Csenger, econ. in Felfalau câte 1 fl.; Ioanu Popenta, econ. in Mardesiu, Neculae Goganu, econ. in Sibiiu câte 50 cr.; Iohann Schuller, econ. in Alsó-Répa, George Sioptieru, econ. in

Majos, Onig'a Florianu, econ. in Apa, Rista Ursu, econ. in Toraculu mic, Dumitru Dancila, econ. in Poiana, Dumitru Barbos, econ. in Zsadány, Farkas György. econ. in Seini, Bucuru Savoiu, econ. in Resinari, Maria Baci, econ. in Sibiiu, Pascu Avramescu, econ. in Nuciór'a, Florino'a Paulescu, econ. in N. K. Osztrov, Mihailu Fuke, econ. in Kernesd, Iosifu Stoianu, econ. in Valea-dilsi câte 1 fl.; Neculae Sasu jun. econ. in Alma-Sas., Ion Carean econ. in Besineu câte 50 cr.; Grig'a Polgar, econ. in Borbid, 1 fl.; George Iacobu, econ. in Gusteritia 50 cr.; Lazaru Cismasiu, econ. in Ternovitia, Ion Alemanu, econ. in Orlatu, George Barsan, econ. in Felégu, Vasile Doctor, econ. in Paucea, Ioanu Pop'a, econ. in Boitia câte 1 fl.; Iacobu Stef, econ. in Seini 50 cr.; Szakát Iosefu, econ. in Seini 1 fl.; Kató Gábor, econ. in Seini 50 cr.; Kató Elekné, econ. in Seini, Kató Sándor, econ. in Seini, Ser Péter, econ. in Seini, Iuon Péter, econ. in Silvasiulu de câmpie, Alexandru Salagianu, econ. in Silvasiulu de câmpie, Tanase Popu, econ. in Sermesel, Alexandru Deac jun. econ. in Kiseu, George Butnariu, econ. in Bratfalu, Matei Cotirlea, econ. in Presac'a, Dumitru Cotirlea, econ. in Presac'a, Vasile Fagadariu, econ. in Presac'a câte 1 fl.; Zaharie Cretiu, econ. in Alamoru 50 cr., Savu Gligoru, econ. in Ocn'a, Iacobu Greavu, econ. in Topârcea, Gherasimu Rotáriu, econ. in O. Bogath, Ioanu Voic, econ. in O.-Bogath, Marin'a Barsanu, econ. in O.-Bogath, Csuros Iosef, econ. in Daia, Ilie Bucura, econ. in Mediasiu, Samoila Ulitia, econ. in Steja, George Cristianu, econ. in Brotun'a, Macedona Bugiu, econ. in Glogoetz, Ciurtea Luc'a, econ. in Mocui, Ion Pop'a Mifla, econ. in Toderitia, George Totoiu, econ. in Galati, Neculae Sierbanu, econ. in Voila, Ioanu Toma, econ. in Fugard, Ioanu Craciunu, economu in Mediasiu, Ilie Nistoru, econ. in Siugag, Michailu Fodoru, econ. in Maros-Szt.-Király, Ilie Stroie, econ. in Ludosiu, Ana Iosifu, económa in Ocn'a câte 1 fl.; George Stroianu, econ. in Feriház, Ioanu V. Chirila, econ. in Lancramu, Samoila Marti, econ. in Alamoru câte 50 cr.; Tom'a Cristea, econ. in Rosi'a, Neculae Popa, econ. in Besineu, Gligoru Ghibu, econ. in Siugagu, Gavriila Haboru, econ. in Sânt-Mihaiu de câmpie, Petru Pupsi'a, econ. in Igribesti, Antoniu Zgrib'a, econ. in Igribesti, Neculae Frantz, econ. in Igribesti, George Usca, econ. in Mihalti, Petru Cergedianu, econ. in Mihalti, Petru Tom'a, econ. in Straja câte 1 fl.; Simionu Barak, econ. in Alamoru, Neculae Solomonu, econ. in Alamoru, Maria Barak, económa, in Alamoru, Pavelu Stoia, econ. in Alamoru, Iosifu Zsorzse, econ. in Presac'a, Zaharie Zseleriu, econ. in Alamoru câte 50 cr.

(Va urmá).

Bibliografia.

Din istori'a lui Xenopolu.

(Fine din Nr. 3—4).

Lecti'a LXL. 8). Pecenegii si 9) Cumanii. Ambele opóre mongole. Pe timpul Pecenegilor exista Cetatea Alba. Ei ocupau numai siesulu Moldovei si alu Munteniei, nu si Transilvani'a. Pecenegii sdroboti de Bizantini se imprastie. parte pe Dunarea, parte in Transilvani'a, unde iau numele de *besii*. Pe timpul lor se pomenesce *Teleormanulu* si dela ei u ramasu comunele cele doue de *Pecenéga*, un'a in Munteni'a se alalta in Dobrogi'a. *Cumanii* vinu dupa Peceneghi. Fun-

darea Craiovei (?). Diverse numiri geografice. (*Hasdeu* originile Craiovei).

Lecti'a XLI. 10) Tatarii. Ultim'a navalire si póte cea mai cumplita este acea a Tatariloru. Ei intra in Transilvani'a prin pórt'a Rusiei intre Bucovin'a si Galiti'a si cobóra pe la *Rodna*, si *Brasiovu*; alta colóna pe la *Sibiiu* trecu muntii in Munteni'a, unde se batu cu popórele romane, intre altele cu *banulu Basarabu*; a trei'a colóna se cobóra prin Moldov'a pâna la Milcovu in *episcopatulul Cumaniloru*. Acestu itinerariu si fapte dovedite prin concordanti'a surprinzátore intre izvórele unguresi si o cronica persana. Efectulu navalirei tataré.

Lecti'a XLII. Munteni'a si Moldova inainte de descalecare. Parerile vechi ale lui *Cantemir*, si *anafora* din 1817. Tierile romane erau impoporate de Slavi câtra siesu, de Romani câtra munti. Dovada pentru locuinti'a siesului de Slavoni sta in *terminalogi'a geografica* a lui. *Statulu búrladean si diplom'a lui Ivancu Rotislavovici*. Despre timpul asiediarei Slavoniloru in aceste parti dovada spuselu lui *Priscus* despre satele fara indoiala slavone din Banatu si numele *Ialomitiei* pastratu din secolulu VI.

Lecti'a XLIII. Urmare. Romanii locuiau mai spre munti, de unde se coborise in timpul stapínirei bulgare. Documentulu din 1247 pomeneste chinezatele lui *Ioanu si Farcasi*, voivodatele romane a lui *Lyrtyoy* si *Seneslau* si Romanii din tiara *Litfei*. Verificarea acestui documentu prinronic'a persana. Voievodulu *Lithen* se revólta contra regelui Vladislav.

Lecti'a XLIV. Urmare. Romanii din *Vrancea*. Bull'a papala din 1234. Episcopatulul Cumaniloru din aceasta bulla nu este decât vechi'a episcopie a Milcovului pomenita inca intr'unu documentu din 1096. Dovada documentala a acestui faptu. Vrîncenii fiindu gasiti in Moldov'a la descalecarea lui *Dragosiu*, dobindescu o positie privilegiata.

Lecti'a XLC. Urmare. Romanii din tînutulu *Bacaului* si alu *Némtiului*. Loculu la *Cinnam* constata existenti'a Romaniloru in partile Moldovei pe la 1164; acum Romanii sunt in bune relatii cu imperatulul *Manoilu Comnen*, pre cându pe mosiulu seu revoltatu, *Andronicu* in 1107 (dupa *Nicetas Coniates*). Combaterea interpretarei d-lui *Hasdeu* a locului din *Cantemir*. *Câmpu-Lungu* din Bucovin'a constituitu cá si *Vrancea* dovedesce cá si Romanii de aici sunt anteriori descalecarii.

Lecti'a XLVI. Imperiulu *Valachobulgaru*. Romanii cari erau fórte numerosi la sudulu Dunarei in timpul imperiului, sunt respinsi prin Slavo-Bulgari, in Balcani, ér' din *Moesi'a* ei disparu. In timpul vécului de mijlocu nu intelnimu Romani in Bulgari'a *dincóce de Balcani*. Tóte aratarile despre ei se refera la locuitorii din *sudulu acestoru munti*. Analis'a tuturoru isvóreloru.

Lecti'a XLVII. Urmare. Rescól'a *Valachiloru* pomesce din *Hemus*. Tóte luptele se dau in jurulu acestoru munti. *Imperiulu Valachobulgaru nu însémna deci unirea Bulgariei cu Munteni'a*, ci cu Valachii din josulu *Balcâniloru*, ale caroru tieri purtau numele de *Valachi'a*. Pe cându se rescóla *Româno-Bulgarii*, Munteni'a erá ocupata de *Cumani*, ér' Romanii din *Daci'a* locuiau in munti, sau in pólele lor, încátu acei din *Macedoni'a* erau departati de acei din *Daci'a* prin intins'a vale a Dunarei, din Balcani in Carpati.

Lecti'a XLVIII. Urmare. Rescol'a lui *Petru si Asanu* Batuti antaiu, cauta scapare la Cumani. Se intorcu cu ajutoriu dela ei si batu pe Isacu Anghelulu in mai multe renduri. Dupa mórtea lui Asan, urmata de acea a lui Petru, vine *Ionitia*, care dobândesce dela pap'a titlu de imperatu. Analis'a corespondentiei sale cu pap'a Inocentiu.

Lecti'a XLIX. Urmare. Constantinopolea cade in mânile Latiniloru. Tratatul cu mândrie de ei. *Ionitia* se rescóla, batendu si prindiendu pe imperatulul *Baldwin de Flandra* si pradandu cumplitu provinciile de sub Latini. Lui *Ionitia* urméza *Borila*; apoi *Ioanu Asanu*. Luptele cu imperiulu latinu nimicescu legaturile cu papii. Dupa *Ioanu Asanu*, *Calimanu*, apoi *Mihailu Calimanu II*, cu care se stinge dinasti'a Asanilocu.

Lecti'a L. Rolulu Romániloru in imperiulu Valacho-Bulgaru. Roeslerianii incuviintiaza Romániloru unu rol preponderantu in peainsul'a balcanica, pentru a le puté tagadui existenti'a in acelasi timpu dincóce de Dunare. Ei sustinu, cá Románii ar fi emigratu cu incetulu din imperiula Asanestiloru spre a se asiazá la nordulu fluviului. Pentru ce ar fi facut'o, cându le mergea asia de bine in Balcani; ér' campi'a munténa érá ocupata de salbatecii Cumani? Slavistii ne concedu existenti'a la nordulu Dunarei, spre a puté miciorá rolulu Romániloru in peninsula. Dinasti'a Asaniloru érá de origine romána (dovezile) si Románii jucara unu rolu insemnatu in lupt'a pentru neatárnare. Când trebuí sè se organizeze statulu, elementulu bulgaru, mai cultu, incepe a dá tonulu si Románii chiar ce se coboriau din munti se bulgarizau. Astfelu se explica prefacerea imperiului Romano-Bulgaru in unulu curatu Bulgaru (*Hurmuzachi*, Fragmente privitóre la istori'a Romániloru vol. I).

Primimu spre anuntiare urmatórele:

— Lucrulu in scóla I. Incercari si Propuneri compuse de George Moianu, invetiatoriu la scól'a centrala de fete in Brasiovu. Premiatu cu medalia de auru pentru lucrari industriale la espositi'a cooperativa din Craiov'a 1887. Pretiulu 45 cr. (1 leu 25 bani). Brasiovu, editur'a autorului. Tipariulu tipografiei archidiecesane in Sibiu. 1889.

De acelasi autoru:

— Economia câmpului si gradinaritulul cu ilustratiuni, pentru scólele poporale, editur'a lui H. Zeidner, Brasiovu 1886, pretiulu 25 cr., (75 bani).

Manualu premiatu cu medalia de argintu la espositiunea cooperativa din Craiov'a 1887. Acestu manualu este introdusu in scólele poporale din Archidieces'a ort.-or. a Transilvaniei prin decisulu Sinodului archidiecesanu ort.-or. din Sibiu in Maiu 1888, — e introdusu in scólele din dieces'a greco-cath. a Lugosiului prin circulariulu episcopescu dto Lugosiu 30/18 Decembre 1886. Nr. 1751; — apoi in dieces'a gr.-cath. a Gherlei prin circulariulu dto Gherl'a 15 Decembre 1886, Nr. 7494, — in dieces'a sufr. gr.-or. a Oradiei-Mari prin hotarirea sinodului aradanu, din 1887, — in fine in bibliotecile scóleloru din Bucovin'a prin emisulu consistorialu ort.-or. archiepiscopescu dto Cernauti 17/29 Ianuariu

1887, Nr. 5367 si prin conclusulu si circulariulu Consiliului scolariu ces. reg. alu Bucovinei dto Cernauti, 27 Aprilie 1887, Nr. 611.

Pareri de recensiuine:

Nr. 3283—1887. Manualulu *Economi'a câmpului si gradinaritulul*, censurându-se de comisiunea scolastica archidiecesana, s'a aflatu bine compusu... Blasiu din siedinti'a consistoriala, ținuta in 8 Februarie 1887.

Manualu de G. Moianu din Brasiovu „*Economi'a câmpului si gradinaritulul cu ilustratiuni*“, pentru scólele popor., fiindu materi'a tractata in acestu opsioru cea mai de lipsa tieranului si apoi expusa la intielesu, in propositiuni scurte, fiindu si limbagiulu usioru si curatu, si asia putendu face cârticic'a bune servitii tuturoru factoriloru: Preotului si invetiatorului, barbatului cá si pruncului; deci prin acestea se atrage atentiunea publica diecesana la acestu opsioru.

Gherl'a.

Stefanu Biltiu,
Vic. gen. episcopescu.

Scurta recensiuine asupr'a scrierii „*Economi'a câmpului si gradinaritulul*“ de G. Moianu.

Salutu cu bucurie aparitiunea acestei scrieri economice, mai vértosu cáci este menita pentru scólele nóstre popor. Gratulezu autorului pentru bun'a si precis'a tractare a materiei intr'unu opsioru micu, inse destulu de abundantu, in ceea-ce privesce materi'a, despre care tractédia, cuprindiendu tóte ramurile economice intr'unu intregu.

Materi'a e tractata cu deplina usiuratare si la intielesu, in propositiuni scurte, cá sè se póta propune si in scóla eleviloru cu tóta usiuratarea.

Opsiorulu are impartire buna si cu privire la singuraticii paragrafi, incátu cei mai multi se potu da pentru studiare pentru o singura lectiune, si numai fórté puçini voru trebuí impartiti pentru doue sau trei lectiuni.

Cartea e scrisa intr'o limba curata, scutita atátu de espresiuni mai neintielese, cátu si de unele cuvinte folosite reu de poporu, cari detrágu multu din frumseti'a unei scrieri. E tiparita pe hártie fina in octavu, 3 cóle, litere bune si, ce e mai esentialu, cu ortografi'a Academiei romane.

In fine din parte-mi cu tóta caldur'a potu recomanda scrierea de sub intrebare invetiatoriloru nostri poporali si altoru factori ai educatiunei. Propunendu acestu opsioru in scóla, voru face bune servitii pe terenulu economic. „Gaz. Trans.“ Nr. 270—1886.
Ioanu Costinu.

Cârticic'a face cea mai simpatica impresiune. Putemu dice romanesce despre densa: scurtu si bunu. „Ludimagister“ Nr. 23, 1886.

Errata. In dissertatiunea din Nr. 2 a. c. la pag. 4 in locu de intentiune citește intuitiune; in locu de S. Fr. Delalei citește S. Fr. de Sales.